

40 év

Rónaki László

**A Mecseki Karsztkutató Csoport
negyven évének mérlege
(1972-2012)¹**

¹ .Ez az összeállítás alapul szolgált az MKBT Barlangkutatók Szakmai Találkozóján „Visszatekintés a Mecseki Karsztkutató Csoport 40. évére” című, a Pécsi Tudományegyetemen 2012. november 17-én megtartott előadáshoz.

A Mecseki Karsztkutató Csoport (MKCs) fennállása óta történt nagyszámú barlang feltárásain túl jelentős tudományosnak minősülő munkákat is tudhat maga mögött. Ezek áttekintését a négy évtized zárásaként egyéb történésekkel kiegészítve kívánatosnak véljük közreadni.

Ha eredményeink lényegét kell megfogalmazni, akkor a Nyugati Mecsek nyolc nagy karsztforrásának vízgyűjtőit vizsgáló tevékenységünk során azok lehatárolását, vízföldtani kiértékelését és barlangtani feldolgozását kell újdonságként kiemelni. E munkákban a víznyomjelzési technikák újszerű megoldásainak kidolgozása, valamint a tektonika és a dolina felvételek iránystatisztikus feldolgozása érdemel figyelmet. Első esetben történt meg a karszttal szomszédos földtani képződmények vízföldtani értékelése az egész Mecsek területén, továbbá a feküben folyó uránbányászat karsztvízre gyakorolt hatásának vizsgálatát is elsőként publikáltuk. Nem mellékes, hogy a kezdeti barlangkatasztert a csoport munkájaként a Dél-Dunántúlra is kiterjesztve készítettük el a több kötetre rúgó kéziratos monográfia megalkotásával. Ez a hatalmas munka minden utólagos nyilvántartás alapját képezi. Ezek összegzéseként nyomtatásban publikáltuk a 2005-ig nyilvántartott kataszterünk listáját is (R.L.2011). Ehhez járult még az első mecseki forráskataszter korábbi (1987-es) elkészítése.

A barlangfeltárások általunk sem titkolt céljaként a Mecsek legnagyobb karsztforrása mögött rejtőző legnagyobb feltételezett barlangrendszerbe történő bejutást tűztük ki. Ehhez reménybeli geofizikai mérésekre is sor került anélkül, hogy az anomáliák fúrásos ellenőrzését egy kivételével megvalósíthattuk volna. Víznyelő bontásaink közül kiemelendő a Vízfő-forrás vízgyűjtő területén a 35 év óta folyamatban lévő Spirál-barlang feltárása, mely már eddig is a terület „legek barlangjának” bizonyult. Ugyanis ez a víznyelő-barlang a

*Mecsekben elért legnagyobb mélységben feltárt patakos ágai-
val, a páratlan nagyságú termeit díszítő képződményeivel és
az ezer métert meghaladó járat rendszerével egyedülálló.
Mindezen túl e barlangban a huzat nyomát követve további
jelentős feltárási eredmények várhatók.*

A kezdetek

E sorok írója a Mecseki Ércbányászati Vállalat (MÉV) támogatásaként megszervezett kutató csoportjának célját a speleológia tudományának művelésében határozta meg. Ez fontos volt, ugyanis a szerző korábban (1958 februártól) a Vass Béla által az időben szervezett Baranya Megyei Idegenforgalmi Hivatal Barlangkutató Csoportjának (BIH BCs.) tagjaként tevékenykedett, ahol az évek során sajnos egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a feltáró munka mellett háttérbe szorult a dokumentációs tevékenység. Ez idő alatt jelen szerző számos barlang feltáró kutatásában ismerkedett a barlangászáttal. Részt vett a feltáró munkákban és dokumentálta a csoport által kutatott barlangokat.

Így a szerző célirányos **barlangkataszterező munkája már 1962-ben kezdődött**. Köztük említésre méltó jelentősebb tevékenységek a terület legnagyobb időszakos víznyelőjének (Száraskúti-víznyelő) bontásában történt részvétel, majd 1966-tól kutatott 27 m mélységig feltárt és térképezett un. Szuadó felső inaktív-nyelőben végzett munka. Később az Abaligeti-barlangban történt feltáró munkákban és a végponti szifonjának leszívátásait célzó táborok során tevékenykedett. Kiemelt jelentőséggel említhető itt a szifonbeli térképező, és a szivattyúüzem regisztrálásával végzett dokumentáló munka, továbbá a Kisaplika-forrást feltáró, bűvár felderítő - felmérő és publikációs munkái. Jelentős tevékenység folyt korábban a terület számos alig 10 m mély zsombolyaiban mindaddig, amíg a szerző által felfedezett Achilles inaktív-víznyelő² kezdeti bontásába a (BIH BCs) csoport is bekapcsolódott.

²*A barlang elnevezése a megtalálójára által történt, mint a Vízfő nagy barlangrendszerének reménybeli eredményt hozó objektuma. Később a bányászati módszerrel történt feltárás idő előtti beszüntetése sajnálatos momentum, ami miatt szünetel a kutatók által mindaddig végzett tevékenység is.*

Ezeket megelőzően a legfontosabb eredménynek számított a Vízfő-forrásbarlang alsó szakaszának mintegy 150 m hosszban történt feltárása, dokumentálása és a végpontot képező 20 m mélységet is meghaladó szifonjának bűvár felderítése. Mind ez a jelentős feltárás Vass Béla csoportvezető elismerést érdemlő szervező munkájának eredménye, melynek során a technikai eszközök arzenáljának igénybevételére került sor. Így a vízszintsüllyesztésekhez a DD-i VIZIG-től kölcsönvett nagy teljesítményű un. Hortobágy szivattyúk, a Mecseki Szénbányáktól a táró és a szűkületek robbantásának megszervezése, valamint a bűvár munkákhoz kezdetben Dräger bányamentő légzőkészülékek, majd külföldről (AGA) bűvár felszerelés kölcsönzött beszerzése. A bűvár munkák kezdetén helyi és budapesti szakemberek segítségét kértük, majd további merülések folytak a csoporttagok bekapcsolásával.

Egyéb munkákhoz (Pl. az inaktív Szuadói-nyelőben és a Mészégető-barlangban) kompresszor és légkalapács kölcsönzésére is szükség volt. Ezek beszerzését is a Baranya Megye Tanácsi munkahelyén az összeköttetései révén Vass Béla akkori csoportvezető biztosította.

E sorok írója a fenti munkákat rendre publikálta. Kézíratos tanulmányt készített a Vízfő-barlang feltárási lehetőségeiről 1967-ben, mely anyagból 1970-ben publikált részletek nyomtatásban is megjelentek.

Ez a forrásbarlang kutatástörténetét is tartalmazza. A megállapítások közül a legfontosabbat idézve: „Orfű község DK-i részén, a hegyoldalon nagyon alkalmas helyen mutatott anomáliát a MÉV kivitelezésében történt előzetes geofizikai felderítő mérés. E szerint lehetővé válna a feltárás az alsó szakasztól eltávolodva növekvő reménnyel és idegenforgalmi szempontból is kedvező helyen. A község szélső házaitól lehetne indí-

tani a lejtős táró vágatot.” E javaslat mellőzésével Komló vízellátását biztosító duzzasztásos vízkivétel kialakítását célzó munkálatok kivitelező társ alakulataként kezdett működni a BIH Barlangkutató Csoportja. Szerző ekkor vált ki a csoportból. Utolsó dokumentációs fotóiból először az MKCs Évi Jelentésében jelent meg néhány. Újszerű tevékenységként még a BIH BCs tagjaként a terület forrásainak hozam méréseit és a víznyomjelzések igényes megfigyelésének módszertanának kidolgozását kezdte, ami az MKCs megalakulása után nagyobb területre vonatkozó forrás kataszter elkészítésével folytatódott. A MÉV-nél ez időben, majd a MKCs megalakulása után is a munkahelyi kollégák közreműködésével (Baranyi István, Gerzson István, Várhegyi András, Szarka Rudolf geofizikusok és Szederkényi Tibor geológus) a szerző szervezésében kísérleti geofizikai mérésekkel és térképező fúrások kitzűzését követő lemélyítésével történtek felszínről reményt keltő kísérletek a barlang folyosók felderítésére. [A nyomtatott publikációk (1966, 1973, 2002) mellett figyelmet érdemel a MKCs 1980-as Évi Jelentésben található bő mérési adat ismertetése és ezek grafikus bemutatása.]

Az országosan is különlegesnek számon tartott Sárkány-kút – időszakosan működő – forrására 1971-ben regisztráló műszert szereltünk. (Mindezekről a nyomtatott publikációk adnak tájékoztatást. Így 1960-tól 2012-ig 15-nél több)³.

Közben folyamatosan történt a kataszterezés, mely telente különösen eredményesen folyt a havas területek

³Anélkül, hogy a vonatkozó publikációkat irodalomjegyzékbe gyűjteném, itt a továbbiakban csak a megjelenés évszámait sorolom anélkül, hogy az évben ismétlődőket külön jelölném. Akit érdekel, az a harmadik, – ez évben megjelent – „Sárkány és ördög elnevezések...” c. könyvem 3. részében megtalálja publikációim csaknem teljes jegyzékét és a személyes adataimon túl a pályafutásom vázlatát is. Az irodalomjegyzéket honlapunkon is közzétesszük. (Fellelhető az MKBT könyvtárban is.)

bejárásával a rejtett barlang üregek öklömnyi nyílásain kiáramló levegőtől megolvasztott pontok feltérképezésével. Tavasszal pedig e felderített helyeket megbontottuk és így egyre szaporodott a dokumentálható barlangok száma. (Erről előadásban és fotó sorozattal először adtuk közre tapasztalatainkat a MKBT 1964. évi barlangnapi összejövetelén, Abaligeten. Ld. Karszt és Barlang 1964 II. félév. pp.73-74). Az ilyen módon megtalált és feltártak közül a legjelentősebbnek az Achilles-inaktív víznyelő bizonyult, melyet az 1964. januári felfedezését követően Partényi Zoltánnal 1965-ben bontani kezdtünk. Rövidesen több mint 8 m mélyre jutottunk. Ekkor a MÉV segítségével vízszállító kocsival sikeres víznyomjelzésre került sor. Majd rövidesen a Közútkezelő Vállalat barlangunkat kő zúzalékkal és salakkal betöltötte. Ez után a tömédék anyag kibányászása, majd a további feltáró munkák (a MÉV segítségével a bejárat kútgyűrűn ajtó lezárás, szűkületek robbantásos bővítése, a fém létrák beépítése, az omladékos munkahely biztosítása acél bányatámokkal, stb.) a BIH BCs kutató gárdájával folytatódtak. Négy év múlva a feltárt barlang un. Tábor termében felszín alatti kutatótábort szerveztünk. (R. L. 1972.) [Később e munkákról történt illusztrált beszámoló olvasható a MKCs 1977-es ÉJ.-ben. A további munkák ismertetését ld. lejjebb.]

Még az MKCs megalakulása előtt a BIH BCs tagsága 1961-ben 12 fővel belépett a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulatba (MKBT). E társulati szereplésünkről, a Területi Szervezet megalakulásáról és később az MKCs-ben folyó munkákról is beszámoltunk a „Pécs-Baranya 100 éve...1896-1996” c. nagyalakú 120 oldalas könyvben⁴. (Baranya Megyei MTESZ kiadvány dr. Kassai Miklós szerkesztésében. Jelen szerző is a szerkesztő-bizottság tagja volt.)

⁴ *Lábjegyzetet lásd a következő oldal alján!*

A 40 év eseményeit itt sajnos terjedelmi okból nem lehet részletezni, de illusztrálásként az első öt évben elkészített jelentések kivonatát alább áttekintjük. Lássuk hát korabeli feljegyzéseinket, az alakulás mikéntjét és lapozzuk fel a csoport kezdeti évi jelentéseit.

Előzményként említendő, hogy a Pécsi Bányai Technikum tanára Koch László a tanítványaival feltárta a Jószerencsét-aknabarlangot, ami akkor 50 méterével a Mecsek legmélyebb zsombolyaként volt számon tartva. Munkahelyet változtatva a MÉV. I. sz. bányaüzemébe került geológusként. A személyes ismeretség révén felmerült a barlang célszerű tovább kutatása, egy általunk szervezett újabb csoport tevékenységévé. Ehhez a munkahelyünkön a fent már idézetteken kívül Dr. Majoros György főgeológus és a MÉV vezérigazgató Tóka Jenő és helyettese Szomolányi Gyula valamint Mátrai Árpád főmérnök is támogatását adta. Így **szervezhettük meg 1972 év októberében a Mecseki Karsztkutató Csoportot.** (Ekkor jegyzett tagnévssorunk: Baranyi I, Balázsovits I, Bodrog J, Előd Sz., Gardánfalvi B, Kassai M, Koch L, Kollárics J, Majoros Gy, Rónaki L, Szakmári F, Szerdkényi T, Tímár L. neveket tartalmazta.)

A rendszeres klub rendezvények megtartására helységet is kaptunk a MÉV kultúrházában. Még ez évben az I. üzem gépműhelyében elkészült számunkra a 2 x 25 m-es drótkötél hágcsó.

⁴ E közlések Rónaki L. szerző szerkesztésében az MKCs 25 éves Jubileumi Évkönyvében (1997) némi változtatással fellelhetők. Ugyanitt olvashatók a csoport-hoz tartozó és a társszervezetekkel tartott rendezvényeken szereplők nevei. A Dél-Dunántúli Területi Szervezet 21 éves történetét a *Speleohungary 100* (100 éves a szervezett magyar barlangkutatás) 2010-es konferencián előadva annak előadások kötetében pp.101-103 fellelhető.

1973-ban Tatabányán rendezett barlangos találkozón és a csehszlovákiai VI. Nemzetközi Szpeleológiai Kongresszuson vettünk részt. Így **az első feltáró barlangkutatót** – felméréssel és térképkészítéssel – **a Jószerencsét-aknabarlangban kezdtük '73 júliusában.** A barlangot sikerült 54 m-ig tovább mélyíteni. Ugyanis a talpi szűkületen némi bontással átjutottunk, így növeltük a korábban ismert mélységét. A barlangnál fölvert sátrakban 4 napos tábor során tagságunk egy része (7 fő) mellett a VITUKI barlangkutatói (Király László, Soós Ferenc, Olasz József) is kivették részüket a munkából. Minderről az első évi jelentésünkben (ÉJ.) írtunk, melynek egy példányát – ahogy továbbiakban is – elküldtük a fenntartó szervünknek és az MKBT-nek, valamint az akkori hatóságunknak a Dél-dunántúli Természetvédelmi Igazgatóságnak. (Utóbbi az 1966-ban történt névváltozást követően, mint a Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatósága ismert). Később következő évi jelentéseinkből részletek már nyomtatásban is megjelentek az akkor indított MKBT új periodikájában⁵. A továbbiakban sem részletezzük évenként az elvégzett munkát és a tagnévsor változását, azonban a kezdeti évi jelentésekben rögzített történések (1977-ig) rövidítve megismerésre érdekesek.

Az **1974-ben** készült jelentésben olvasható, hogy a Vülányi-hegység és a Beremendi-rög kataszterezését elkezdtük.

A MÉV Központi Bányamérési Osztály által végzett Giró teodolitos mérés szerint megállapítottuk, hogy az Achilles legmélyebb pontja (+276 m absz. mag.) a bejárattól ÉKK-

⁵ Az 1974 évi jelentést ld. „Beszámoló a MKBT 1975 első félévi tevékenységéről Bp. 1976, p.37-38.” Az országban nyilvántartott csoportok évi jelentéseinek lényeges részét továbbra is az 1988-ig megjelenő A/4 méretű, jelentős vastagságú (166-297 oldal terjedelmű) puha kötésű köteteiben olvashatjuk. A Területi Szervezetről az 1982, -'88. közötti számokban találunk jelentéseket.

re 10 m-re 44,8 m mélyen van. [Kiemelendő, hogy saját korábbi méréseink MOM bányász kompasszal mindössze alig néhány cm-re eltérő eredménnyel jártak.] Erre a pontos mérésre a tervezett lejtakna (ereszke) mélyítés miatt volt szükség, melyet Vass Béla kérésére a BM. Idegenforgalmi Hivatal megrendelésével a MÉV kivitelezésre elvállalt.

Ez évben rögzített „Csoport tevékenységet meghatározó irányelvek” kéziratban a szervezési és feltáró munkák részletezését, valamint az egyes témákat irányító személyek felsorolását határoztuk meg. Az 1962-ben kezdett kataszterezés folytatásaként a Sárkány kútra 1971-ben telepített műszer regisztrátumairól első esetben számoltunk be. Hasonló HWK típusú műszerekkel regisztráltuk az Abaligeti-barlang patak hozamát, karsztvízszint változásait mélyfúrásokban, valamint a Nyáras-völgy patakjának vízhozamát a Kessler-féle bukó fölött. Utóbbi fényképén különböző léptékekkel működő műszer pár látható. E műszerek működésének leírása a szerző 3. könyvének 38-39. oldalán található. (A könyvről bővebben lejjebb olvashatunk.)

1.sz kép: Patak hozam regisztrálás

Az év végén 3 napos tábor során Előd Szaniszló vezetésével a bontási munkákat követően felmértük az Abaligeti-barlanghoz tartozó Törökpince névvel ismert – a hegység kiemelkedésével a Nyáras-völgyben lefűződött – inaktív víznyelő barlangot.

1975-ben az Óbudai Kinizsi barlangkutatóit láttuk vendégül, valamint a Villányi –hegység barlangjait mutattuk be dr. Jan Rudninc kandidátusnak, aki az MKBT vendégeként a VITUKI munkatársának (Dr. Lorberel Árpád) kalauzolásával ismerkedett hazánk barlangjaival. Ez évben rendezett „Baradla 150 Konferencián” előadást tartottunk a Tettye egészségügyi védelme címmel. A kataszterezést kiterjesztettük a K-i Mecsekre is. Elkészítettük ennek 25 ezres hidrogeológiai térképét, a képződmények táblázatba foglalt vízföldtani értékelésével. A Nyáras-patak völgyében Baranyi István vezetésével történt geofizikai mérések révén az Abaligeti-barlanghoz vezető (barlang) járatokra utaló anomáliákat találtunk. Ez év október 30-án a MÉV III. sz. üzem bányászai a 60 fm-es lejtaknával +227,6 Bfm.-on (A műút melletti bejárat szintjétől 48,5 m mélyen) elérték a vízfolyást, mely a BIH BCs kutatóinak 1974 augusztusában felhagyott munkahelye alatt van néhány méterrel. A bányászati munkákról a Mecseki Ércbányász havi lapban névtelenül Koch László tollából 1975 aug.15, szept.1, szept.15, okt.1-én, majd Koch L. Geisz Ferencsel együtt jegyzett nov.1.-én megjelent írásokból tájékozódhattunk. Utóbbi cikk az ereszke hajtásban részt vett bányászok névsorát is közli. (A további feltárás a BIH barlangkutatói által innen szintesen folytatódott. Sajnos az árvizek sorra feltöltötték hordalékkal a megtisztított vízvezető hasadékot, mire kilátástalanná vált a nem bányászati módszerrel történő „vágathajtást” helyettesítő munka, amit Szomolányi Gyula főmérnök szerint a MÉV továbbra is vállalt volna, de Vass

Béla a további feltáró munka eredményét a barlangkutató csoport számára akarta biztosítani. Így a nagy barlangba általunk várt belyukadás végül is megghiúsult.)

A Dél-dunántúli Vízügyi Igazgatóság máriagyűdi kőfejtőjében robbantás folytán június 12-én a terület legmélyebb, 40 m-es zsombolya tárult fel. (Tenkes-hegyi-zs.) Ennek dokumentálását két nap múlva (a felszínen Tímár Lajos által biztosítva) az üregbe leereszkedő Rónaki L.- Budai J.- Rebró K. elvégezte. A jelentésben 2 fotó szemléltethető. A mélypontonál észlelt huzat nyomai reménybeli feltárással kecsegtettek. Már akkor a Villányi-hg-i terület legmélyebb objektuma volt, mely minden bizonnyal a további feltárás révén kiemelt szerephez jutott volna. Sajnos a budapesti Barlangtani Hivatal kiküldöttjét (Adamkó Péter) az üzemvezető megtévesztő ígéreteivel rávette a művelés korlátozott folytatásának engedélyezésére. Ezt követően a robbantások révén a barlang végleg megsemmisült anélkül, hogy helyét geodéziailag rögzítették volna.

1976-ban már terjedelmesebb kötetként állítottuk össze évi jelentésünket. Ebben első esetben jelent meg térképen az általunk bevezetett polár koordináta rendszerben⁶ kataszterezett barlangok- és a nyomjelzések helye. Többek között az Abaligeti-barlangban regisztrált vízhozam változás és a környező (anizuszi karszt és kampili)⁷ vizek ingadozását regisztráló műszerekkel mért megfigyeléseink is helyet kaptak. Utóbbiak érdekes megfigyelésre vezettek, miután távoli földrengések vízlengető hatását produkálták.

⁶Ezt azon célból vezettük be, hogy az eltérő időpontban kataszterbe vett objektumok sajátos sorszámmal az „anya-forrás” –tól, meghatározhatóan elhelyezhetők legyenek. Ismertetését ld. KB. 2004-2005 (2008) p.64.

⁷Mint korábbi írásainknál, így újabban is a régi stratigráfiai meghatározásoknál maradtunk.

Bemutattuk a „Víznyomjelzések a karsztforrások vízgyűjtő területeinek lehatárolására” c. első térképet. Grafikusan ábrázoltuk a MÉV egyik szerkezetkutató fúrásában végzett (XXVII. sz.) víznyomjelzésének észlelését. Ezen láthatóvá tettük e nyomjelzés eredményeként a Tettye-forrásban megjelenő festék koncentráció időbeni levonulását, összevetve a vízhozamok változásával. Ez évben végzett terepmunka, már első esetben táblázatosan és leírásban, mint a kataszterezés eredménye olvasható 29 tételben. Többek között beszámoltunk a beremendi barlangokban történt bűvár munkákról is.

A fenntartó szervünk felé külön jelentést adtunk, melyben 32 tagunk neve szerepel 228 közös foglalkozásban töltött nappal, melyből az operatív feltáró kutatásra 75 alkalom volt a nem térített saját gépkocsi használatra jegyzett összesen 4230 km-el. Ez évben 53 klub-foglalkozást tartottunk, köztük 13 vetítettképes előadással. Még az év első hónapjában a fenntartó szervünk autóbuszának igénybevételével 8 napos bükk-i barlangkutató táboron 11 fő vehetett részt. Később 2 napos látogatás során a budai barlangokkal ismerkedhettünk kilenc tagtársunk részvételével. Mindkét esetben a helyi barlangkutatók meghívásának tettünk eleget.

1977-ben már az éves csoport-jelentésünk keménykötésű könyvként jelent meg bő illusztrációval. [A gépelt oldalak száma 28, míg a számozatlan oldalalak száma 24 (fotók, ábrák, a kihajtogatható térképek csak 1 oldalként nyilvántartva.)] Mint olvashatjuk a 25. oldalon: „Az év folyamán a 365 napból 221 foglalkozási napot regisztráltunk” Ezek részletezésétől eltekintve, csak a kutató házunk az évi felépítését említjük, mint a legfőbb nem kutatási csoport tevékenységet. Ehhez a MÉV anyagi támogatása meghatározó volt. Természetesen számos tevékenység előzte meg a „rönkház” összeállítás munkáját is. Így: a tervezés, engedélyek beszerzése, a faanyag

méretre vágása és kiszállítása, stb. A ház felépítésére 1976-77-ben 585 munkaórát fordítottunk. Ennek 41 %-a hárult a csoportvezetőre. Az építésről készült fotó a jelentés 26. oldala után tekinthető meg. [Majd a házavatásról a következő évi jelentésben vannak képek. Közülük 3 megtekinthető a 25 éves évkönyvünkben is.] A 4.-7. oldalakon számoltunk be a csoport rendezvényekről, előadó ülésekről, tanulmányutakról, és hazai-külföldi barlangosokkal fenntartott kapcsolatokról.

A csoport évi jelentéseiről egyébként rövid beszámoló olvasható az 1997-es évkönyvünkben. A terjedelem csökkentése miatt a továbbiakban az események évenkénti ismertetését mellőzzük. A 40 év eseményeit itt sajnos terjedelmi okból nem lehet részletezni, de illusztrálásként az első éveket alább áttekintjük, ahol csak a legfontosabb eseményeket villantjuk fel. Bepillantunk alább néhány évi jelentésünkbe, hogy megismerkedjünk azokban szereplő főbb eseményekkel.

Az adatok a további évek során egyre szaporodtak és a jelentéseink kötetei terjedelmesebbekké váltak. Külön munkafüzetben rögzítettük tagtársaink tevékenységeinek munkaidejét. Az operatív részleg barlangfeltáró munkájáról a mindenkori kutatásvezető objektumonként külön-külön 20x14 cm méretű lapon írásbeli jelentést készített. Ezeket iratgyűjtőkben helyeztünk el. A csoportvezető terepfüzetében a helyszínen történt megállapításokat is rögzítette, mely adatok átmásolva hasonlóan az iratgyűjtőkbe kerültek. Kezdetben a '80-as évekig nem volt megválasztott csoportvezető helyettes, viszont az un. „operatív feltáró részleg” vezetői töltötték be e tisztséggel járó feladatokat. (Saját gépkocsijaikkal a hétköznapi munkaidején túli mozgás szabadsággal akár az éjfélig tartó terepi feltárásokat is biztosították.) E vezetők név szerint, kezdetben

Előd Szaniszló és Bodrog József, majd 1996-2002-ig Nemes Balázs és Kéki Antal volt. Csatlakozott hozzájuk egy időben még Séder Attila is aktivitásával. (E jelentések formája megtekinthető a Mecsek Egyesület 1999-es Évkönyvében a 28-49. oldalakon közreadott Spirál-barlang kutatásával kapcsolatos publikációban.)

A terepi jelentések tartalmát figyelembe véve készítette el a csoportvezető az évi jelentéseket. Kivitelük a kemény kötéstől a műbőr mappán át időközben (2004-től) spirál-fűzéses és CD lemezes kivitelt nyertek. A rajz munkákat kezdetben egyrészt a MÉV-nél dolgozó rajzoló készítették, (Fritz J. és tsi.) másrészt a kataszteri barlangtérképek tömege a budapesti csoporttagunk Téglás Judit nem feledhető, – hosszú éveken át tartó – szorgoskodását dicséri. A korábbi gépírási munkák nagy részét a MÉV és a MÁFI dolgozói segítségének köszönhetjük.

Alapszabályt alkottunk 1976 decemberében, majd kiegészítéseket készítettünk 1971 májusában, valamint 1980 szeptemberben. A Mecsek Egyesület Barlangkutató osztályából történt kiválást követően alkottuk meg a jelenleg is érvényben lévő alapszabályunkat (Ld. 2003 ÉJ.) Ugyanitt olvasható a kiválás okai mellett annak megszavazása és az új Egyesülethez való betagozódásunk mikéntje.

A továbbiakban nem célszerű az évi jelentéseink tartalmának kivonatos ismertetése, mert terjedelme túlnőne a munka keretein. Így alább **külön fejezetekben tematikus összefoglalást adunk a 40 év eredményeiről.**

Egyes történetek lírikusan

A Szabó Sándor vezetésével Dr. Szabó Pál Zoltán Barlangkutató Csoport tagsága csatlakozott 1976-ban csoportunkhoz, így az általuk kutatott és korábban közösen a BIH BCs-vel is együtt felmért „könyvtári oldalág” (II. Ny-i oldalág) továbbkutatása és a barlang egyik nyelője (Akácos-inaktív-víznyelő) beomlott szádájának újra nyitása lehetővé vált. Ehhez a MÉV-től kapott lakókocsit állítottunk a bejáráshoz a felszerelés tárolására. A bejáratot aknákat kezdetben bányász segítőkkel kiácsoltuk, majd a MÉV-től kapott beton gyűrűkkel biztosítottuk. Az akna fenekén vízszintesen folytatódó, a csepegő vízzel rendre csaknem teljesen feltelt folyosóba egy, a bányában használt 1 m átmérőjű polietilén (átlátszó) légcsatornát (a bányabeli szaknyelv szerint „lutnit”) helyeztünk el, így az iszapfürdőt alulnézetből szárazon megkerülve élménydúsan kúszhattunk át a víz színe alatt a száraz barlangi folytatásba, miközben a fölián kívül kavargó iszapos vizet láthattuk körülöttünk. Így már a korábbi kényszer fürdő helyett kellemesnek mondható szakaszon lehetett bejutni a barlang további szintes járatába, de aki továbbra is fürdőzni óhajtott, az a fölián könnyebben csúszhatott a szárazon folytatódó ágig. Ennek aknájában elhelyezett kötél-hágcsón ereszkedhettünk az Abaligeti-barlang Könyvtári-oldalágába torkoló tovább is lefelé tartó zengugos szikla halmazon átvezető járatba. Ez geológiai-lag is érdekesnek számított az ősi mészkő-dolomit képződményeket takaró fiatal homokkő képződmény miatt. Felmérési adatait a rajzokkal és az Abaligeti-barlang felmért járatainak térképeivel közreadtuk. (Ld. ÉJ. 1982 és 1977. köteteiben.)

A Mecseki Erdőgazdaságtól kért és megkapott engedély birtokában az újabban feltárt jelentős mélységű Reményszomboly közelében terveink alapján a MÉV fatelepén méretre vágott anyagból felépíthettük kutató házunkat. A csoport

tagsága néhány nap leforgásával a gerendaházat használhatóvá varázsolta. Emeletes ágyak, kályha és a szomszédos fészkerben elhelyezett fürdőkályha, továbbá a megásott és betonnal bélelt ciszterna minden időben alkalmas menedéket nyújtott a kutatóinknak. (A házról képek láthatók a Jubileumi Évkönyvben, megörökítve a '977-ben tartott házavatót a MÉV számos üzemének vezetőivel és a vállalat vezérigazgató helyettesével. Bővebben az ÉJ.1978.) Élménydús szalonasütések és bográcsos összejövetelek voltak az erdei környezetben, barlangkutató barátaink – köztük a Pécsen tartott KGST Konferencia résztvevőinek és a MÉV-hez látogatott külföldi szakemberek – megvendégelésével. A MÉV megszűnése és a Reményszomboly kutatásának beszüntetése után a kutatóházat elbontottuk, helyette a Spirál-víznyelő mellett létesítettünk jurta-szerű esőbeállót. (Szomorúan nyugtáztuk a vandálok később történt felgyújtásában, majd helyreállítása utáni rongálásában játszott csúfos szerepeit.)

Az évek során rendszeres klubnapok keretében számos továbbképző előadásra került sor meghívott előadókkal és oktató filmek vetítésével. Mivel a csoportvezető egyben a MKBT Dunántúli Területi Szervezet titkára volt 1976-tól 1991-ig, így nagyon sok közös rendezvényünk volt a MTESZ társ szerveivel, mint a MFT, MHT, MGT. [A 32 előadó névszerinti felsorolását ld. Speleo Hungary 100 c. konferencián (2010. májusában) elhangzott előadás anyagában, ami az MKCs Évi Jelentésében is olvasható. Közülük néhány közismert név, mint Balázs Dénes, Böcker Tivadar, Dénes György, Jakucs László, Jánossy Dénes, Kessler Hubert, és aki nem barlangkutatóként híres, de kimaradt e sorból: László Gyula professzor említhető.] Számos kölcsönös bel- és külföldi barlang-látogatásra, vagy rendezvényekre került sor. Első esetben a MÉV által rendelkezésre bocsátott autóbusszal kutatóink

vállalkozó csoportja egy hetes bükki barlangász táboron vehetett részt. Később egyéni és csoportos_kirándulások sokaságáról lehet megemlékezni, melyek közül a hazai barlangok felsorolását mellőzve az Ausztria, Horvátország, Szlovénia, Erdély, Szerbia, Szlovákia, Bulgária, Kuba, Szicília barlangjainak és hegyeinek felkeresése emelhető ki. Mindezekről az évi jelentéseinkben adtunk bő tájékoztatást.

Sikeres volt rendezésünkben 1976-ban az MKBT országos XXI. három napos Vándorgyűlése (Barlangnap) Pécs-Abaliget-Orfű helységeiben. [Ld. Karszt és Barlang 1976 I-II. pp. 61-62. 3 képpel, + fotó sorozattal a hátsó borító belsőn.] a MÉV által a kirándulásokhoz is biztosított lehetőségekkel. (autóbusz, kiállító helység, stb.) Az ügyességi verseny résztvevőit megajándékoztuk egy-egy a rendezvény emlékét idéző, asztalra helyezhető iratnyomóval. E márványlapon bronz MKCs embléma van. Ezt követően készült el a máig az évi jelentéseink borítóján használt embléma, vagy korábban csak a denevérünk, mely a barlangászok totem állatának egyedi ábrázolásaként jelenik meg. Ld. 2. sz. kép.

2. sz. kép: Csoportunk emblémája

Az évi jelentéseinkben bőséges beszámolók olvashatók a közös rendezvényekről is. Az MKBT-től (a jelentések, pályamunkák értékelése során) és a Pécs Városi Tanácstól kapott egyéni, valamint a csoportunk számára átadott kitüntető plakettek képei megtekinthetők az aktuális ÉJ.-ekben.

Mindezek után tekintsük át a MKCs vázlatos történetét. A megalakulást és az első évek történéseit már ismertettük. A MÉV 1989 év megszűnésével a kutatómunka támogató híján saját zsebből folytatódott, miközben az újjáalakult Mecsek Egyesület Barlangkutató Osztályában a tagság számát növeltük belépésünkkel. Így némi anyagi támogatáshoz is jutottunk. Ez a remélt előny a nem remélt hátrány⁸ miatt oda vezetett, hogy az egyesületből 2003-ban kilépve tíz éve a Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesületben folytassuk munkánkat. Azóta is önálló életet élhetünk, mint a Házhoz tartozó különböző tevékenységet folytató csoportok egyike.

A kutató táborok, mint korábban, úgy ezek után is szinte mindig gasztronómiai összejövetelekként is zajlottak. Ennek ékes bizonyítéka egyik rendezvényünk bográcsos emléket őrző, birtokunkban lévő „Abaligeti Pápai féle pörkölt” dédelgetett receptje. A kellemes emlékekkel szemben e 40 év alatt – mint minden közösségben – természetesen előfordult néha a tagok között nézeteltérésből fakadt súrlódás, melyek azonban sorra feloldódtak.

⁸A szegediek térhódítása az etikátlan pénz éhségükkel, (Az elosztó bizottságban helyet foglalóan maguknak alkalmanként ötször több pénzt juttattak, mint csoportunknak.) személyi konfliktusokhoz vezetett. Nyomuló tevékenységük már a csoport önállóságát veszélyeztette. Mint a 2002 ÉJ.7. mellékletében megjósoltuk, hogy vezetőjük tevékenysége az Osztály bomlasztásához vezet. Ez be is következett, mert kilépésünket követően rövidesen a ME Barlangkutató Osztálya 2006-tól megszűnt létezni. A kilépés okai megtalálhatók a 2002 és 2003 ÉJ-ek mellékleteiben.

Sajnos, sorozatos fegyelemsértés miatt három tagunkat a csoportból ki kellett zárni. (A legszomorúbb emléket sem hallgathatjuk el a visszatekintés során. Ugyanis egyikük boszszúból feltörte kutatóházunkat és eltulajdonított néhány holmit. Kilétére a tetthelyen felejtett üzemi bányáslámpa utalt. A korábban jelentős munkát végzett személy ellen így nem kezdeményeztünk felelősségre vonást.) Ezen kívül volt még olyan betörés, melynek tettesét a rendőrség elfogta, így akkor az eltulajdonított felszerelésünk nagyrészt megkerült.

A barlangkutató munka – hasonlóan a bányászathoz – sajnos veszélyektől nem mentes, ezért örömmel nyugtázzhatjuk, hogy a 40 év során csoportunkban személyi sérüléssel járó baleset nem történt.

A kutatási eredmények bemutatását tartalmazó jelentősebb szakirodalmi munkák

Mindenekelőtt a részleges eredmények összefoglalását tartalmazó munkákról kell szót ejteni. Ezek fontosabbika a maradandó írások különfélesége.

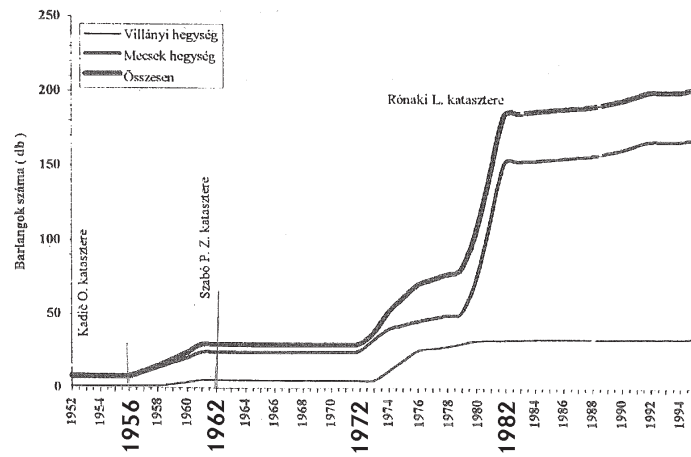
A szerző első könyve „A Mecseki Karsztkutató Csoport Jubileumi Évkönyve 1972-1997. 25 év” címen, ami a MKBT 41. Barlangnap mecseki rendezvényeire jelent meg. Ebben, két fejezetben „II. A karszt kutatás eredményei” és a „III. A barlang kutatás eredményei” cím alatt jelölt tematikus felsorolás található. Így kézenfekvő annak bővített átvétele az alábbiakban, (jelen dolgozatunkban) hasonlóan külön választva a karszt- és a barlang kutatás témakört. (Az itt leírt előzőekkel ellentétben az Évkönyvben elhagytuk az előzmények taglalását és az MKCs munkáin kívül mások által elért eredmények ismertetését.)

Szerző második könyve a Villányi-hegység és a Beremendi-rög barlangjait mutatja be [R.L. 2000]. E könyv megjelenése előtt 1997-ben „A Beremend és környéke” c. könyvben több szerző munkája között található Rónakitól „A Beremendi barlangok” fejezet pp.22-27, 3 ábrával, köztük a 6.sz. Rónaki fotója 1974-ből „Barlangkutatók a Beremendi Ördöglyukban”, melynél a szerző és az évszám kimaradt. Itt kell megemlíteni a „Természeti értékek Beremenden és környékén” c. több szerző szerepeltetésével 2001-ben megjelent könyvet is, melyben jelen szerzőtől egyrészt az előző könyvekben található leírások, másrészt újdonságként a látens barlangüregek kutatásáról vannak adatok. (Utóbbi témánál sajnálatos „szarvas” nyomdahiba került a geofizikai mérések ellenállást közlő jeleként kiló ohm helyett hibásan KW-ként.)

A harmadik könyve – mint a lábjegyzetben már történt utalás rá – 2009-ben elkészült munka, majd 2012-ben je-

lent meg, címe: Sárkány és ördög elnevezések a Mecsek-villányi karszton. Ez 67 oldalon számos ábrával és képpel, színes borítóval került ki a nyomdából az Origó-Ház elnökének jóvoltából. Az első részben ismertetjük országunkban a címben jelölt elnevezésű karszt alakzatokat, köztük részletesen feldolgozzuk a Sárkánykút kitöréseinek regisztrátumát és bemutatjuk a Kárpát-medencében előforduló hasonló jellegű intermittáló forrásokat. A második részben a laikusoknak és szakembereknek ismertetjük a mecseki karsztot. A könyv harmadik részében „Függelék”-ként a szerző publikációs tevékenységének csaknem teljes listája megtalálható. [Nyomtatásban megjelent 132 írott anyag annotálva, majd a számos publikálatlan kéziratból kiemelve 37 címe annotációjával olvasható, továbbá a szerkesztéskor még csak kiadás alatt lévő 5 publikáció címe is megtalálható.] A felsorolt irodalomjegyzék annotálva egyébként jó áttekintést nyújt a csoport eredményeinek időrend szerint közzétételére. A kutatási eredményeket ismertető fejezetben hivatkozott jelen szerző publikációinak adatai a tartalmi ismertetésekkel fellelhetők az évszámok alapján. E felsorolásból sajnos kimaradt néhány fontos publikáció, de az irodalomjegyzék majd bővítetten fellelhető a honlapunkon. Ezért itt dolgozatunk végén eltekin-tünk a külön megjelenített irodalomjegyzéktől. Természetesen szükségképpen az egyéb szerzők munkáit a szöveg között címmel és adataival ismertetjük

A területünkön készült barlang kataszterek grafikus kronológiáját itt a 1. sz. ábrán szemléltetjük, mely korábbi publikációkban is fellelhető.

1.sz. ábra A Mecsek-Villányi hegységben az idő függvényében megismert barlangok, kőfülkék és víznyelők száma.

Érdemes még alább csokorba szedni a kéziratként kezelt nagy lélegzetű kataszteri munkákat és azok összesítését közreadó nyomtatott publikációkat is.

Rónaki L. Karszt és barlang kataszterek VILLÁNYI- és a MECSEK-hg. 1978-1999 Kéziratként. [Ld. Alább kötetenként]

A Villányi-hegység és környékének szpeleológiai viszonyai (1978. dec. II. Rész [Kötet]. 1. fejr. Barlangkataszter p.49 + 26 ábra. Műbőr mappában). In. **Lorberer Árpád-Rónaki László**: A Villányi hegységi karszt vízföldtani és szpeleológiai viszonyai. Kézirat 3 kötet. p.121 + 49 ábra + mellékletek, fotók (Az I. Rész [Kötet] Dr. Lorberer munkája: A Villányi-Hegység és környékének hegységszerkezete, fejlődéstörténete és karsztvízföldtana Bp. 1978. 69 oldal + 56 ábra – köztük az eredetileg 10 000-es léptékű – térképek a III. kötetben, melyek fotó kicsinyítéses példányai megtalálhatók a műbőr mappába fűzött I. kötet szöveges anyagában.) Készült a Központi Földtani Hivatal megbízásából.

A Mecsek hegységi karszt (Első rész 3 kötet 1979. szept-dec. I. Tettye, II. Kőlyuk, Mélyvölgy, Melegmány) (Második rész 2 kötet 1980 I. Mészégető, Toplica, II. Vízfő) Kézirat monográfia. p.393 + 137 ábra + 18 térkép + 60 fotó. Műbőr mappákban. Készült a KFH megbízásából.

A Villányi hegység karsztobjektumainak és vízmegjelenéseinek katasztere 3 kötet Pécs 1982. márc.(I. p.36. 23 ábra, 3 tábl. 1 mell. II. p.85, 26 ábra. III. fotó dok. Műbőr mappákban. Készült a Környezet és Természetvédelmi Hivatal Dél-dunántúli Felügyelősége számára.

A Mecsek hegység karsztobjektumainak és vízmegjelenéseinek katasztere (4 kötet 1982-84) I./ (1982.dec.) Tettye, Kőlyuk, Mélyvölgy, Melegmány. II/a. Vízfő, Mészégető, Toplica, Paplika, Kispaplika. II/b. Abaliget III./ (1984.aug.) Kiskőhegy, Nyárásvölgy, Hetvehely, Gorica. Kézirat. p.222 + 16 ábra + 16 mell. Műbőr mappákban. Készült a Környezet és Term. véd. Hiv. Dél-dunántúli Felügy. részére.

Mecsek - Villányi hegység. Barlangkataszteri törzslapok (2 oldal) és magyarázó 1989. (Kartonozva Tettye 14, Kőlyuk 28, Vízfő 69, Bános 4, Abaliget 18, Mészégető 13, Villány 31. Magyarázó p.25 +10 old. tábl. +2 térkép) Készült a Dél dunántúli Vízügyi Igazgatóság megbízásából. (R.L. munkája nyomán – **részvételével** – az összeállítás közreműködői: **Kassai M.-Konrád Gy.-Kraft J.-Törzsök Á.**)

A Villányi hegység barlangjai 1978-1999 Barlang nyilvántartólap (4 oldalas) 58 db. +33 rajz. 22 térkép. 50 fotó, 10 irat- és 2 publ. Ezek másolata floppy-lemezen (a lényegtelen rovatok törlésével) 127 oldal. Ké-

szült a KöH. TvH Barlangtani Oszt. számára **Havasi Ildikó** (DDNPI) társszerzővel. Pécs, **1999**.

Rónaki L: A Szegedi J. A. Tudományegyetem Barlangkutató Egyesület részére készített kivonat a Ny-mecseki barlangkataszterből – Kézirat **2001**. jan-febr. p.18 + 9 melléklet (10 000-es topográfiai és kataszteri térképek)[Szerző kikötése, hogy nem használható fel engedélye nélkül kataszter készítéséhez. Ezzel szemben megbízásra felhasználták a „közhiteles” kataszterhez]

Rónaki L: Hozzászólás a Dél-dunántúli új barlangkataszteréhez Karsztfejlődés X. Szombathely, **2005** pp.361-371. 5 ábrával. [Reagálásként Oszág J. kataszterünket hivatkozás mellőzésével kisajátító 2004-es Mecsek Egyesület Évkönyvében megjelent cikkére.]

Rónaki L: Természetes és mesterséges üregek megismerésének dél-dunántúli kronológiája I. Rész A kezdeti barlangkataszter 1952-1961. =Karszt és Barlang 2004-2005 Megjelent **2008**-ban pp.58-64. 2 ábra.

Rónaki L: Természetes és mesterséges üregek megismerésének dél-dunántúli kronológiája II. Rész. Napjaink katasztere 2005-ig = Karszt és Barlang 2010 I-II. pp.61-84.4 ábrával. Bp. **2010**.

Rónaki L. A Tettye-forrás Vízugyűjtő területe, barlangjai és szökevény vizei =Hidrológiai Közöny 88. évf.4. sz. **2008** pp.18-27.7 ábra 4 kép

Rónaki L: Az orfűi Vízfő-forrásbarlang vízugyűjtő területén történt vizsgálatok és azok eredményeinek áttekintése = Hidrológiai Közöny **2011/3**. pp.33-45 + 8 ábra, 6 kép, 1 tábl.

Molnár István szerkesztésében a Mecseki forrás-kataszter 1987 Kéziratként gépelt anyag könyv formában kemény kötéssel, a szerzők felhasználására készült példányok három formátumban (A/3-4-5-) jelentős úttörő munkaként említendő 144 oldallal. Készítették: **Eszéky Ottó, Hellényi Miksa, dr. Kassai Miklós, Kraft János, Molnár István, Navratil Géza, Rónaki László**. A térképmagyarázó a forrás-név katalógussal 45 oldal terjedelmű, valamint eredetileg tízezres méretarányú 98 db. Navratil G. által készített térképlappal. Ez a név-katalógus a térkép sorozattal a tervezett teljes kataszter első szakasza. A vízföldtani adatokat is tartalmazó második – még készítés alatti – szakasz Kraft János gondozásában csak szövegszerkesztőn van, de ebből 162 forrás ismertetését közölték a Mecsek természetjáró kalauza 2002-es kiadványában a 26-95. oldalakon. E téma átfogó feldolgozása olvasható: **Rónaki L:** A mecseki forrásfoglalások, felújítások és nyilvántartásuk története = A Mecsek Egyesület Évkönyve a **2010-es** egyesületi évről pp.160-171 2 fotóval és 2 ábrával. Könyve a **2010-es** egyesületi évről pp.160-171. 2 fotóval és 2 ábrával.

A már említett MKCs Évi Jelentések gépírással és szövegszerkesztővel készült kötetei 1973-tól 2003-ig Rónaki munkája. A továbbiakban megváltozott címmel jelentek meg a csoport évi jelentései (Így elsőként „Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesület Mecseki Karsztkutató Csoport 2004. évi jelentése”). Ez Rónaki L. és Gál Györgyné összeállításában készült. A 2005-ös ÉJ.-től napjainkig Glöckler Gábor és Gálné szerkesztésében íródott. E jelentések is tartalmazzák a kutatásban résztvevők neveit és a tárgyi évben történeteket, valamint az elért eredményeket.

Az ÉJ-ekben csatolt mellékletekből megismerhető minden fontosabb közös határozat. A 2002-es ÉJ-ben számoltunk be a MKCs 30 éves fennállásának megünnepléséről, mely 52 résztvevővel zajlott. A 2006-os ÉJ. mellékletében az évkezdéskor elmondott csoportvezetői „visszatekintésben” olvasható, hogy a „tisztiséget csupán ez év első felének végéig tudom vállalni.” Ennek alapján 2007-től megválasztott Glöckler Gábor vette át a csoport vezetését, míg a helyettese továbbra is Gál György maradt.

A csoportvezető váltást követően a feltáró munka Glöckler Gábor-Mihovics Gabriella páros vezette csoporttagokkal már úgyszólván csak a Spirálra korlátozódott, mely kiváló eredményeket hozott. Az ÉJ.-ekben rendszeresen helyet kapó „Esemény naptár” hű képet ad a csoporttagok évi tevékenységéről. E jelentések 2004-től több szerző önálló írásával és számos színes fotójával élvezetes olvasmányul szolgál, miközben a Spirál egyre hosszabban bejárható részeinek térképén követhető a minden elismerést érdemlő munka. Külön kiemelendő a közlekedés könnyítését szolgáló fém létrák beépítése, azok kivitelezőinek felsorolásával a jelentésekben. Természetesen érdekes színfoltként jelentkeznek a változatos túra leírások a tudományos jellegű írások mellett.

A kutatási eredmények tematikus felsorolása

(Külön fejezetben tárgyaljuk a karszt kutatás, majd a barlang-kutatás tárgykörében tartozó eredményeket.)

A karszt kutatás

1./ Térképek elkészítése a dokumentációk rögzítéséhez alapvető igényként jelentkezett. A külszíni alaptérkép kívánatos méretaránya 1:10 000, ami kezdetben a titkosított katonai térképekkel nem volt megoldható, csak a minősítés feloldása után rajzolhattuk meg a részletes topográfiai térképeket. Addig 25 ezres vázlatokkal dolgoztunk. Az első pontosabb áttekintő alaptérkép sorozatunk a Hidrogeológia, a Morfológia és a Speleológia címet viselte, mely a Ny-i Mecsek Tettyétől Abaligetig terjedő területét ábrázolta. Ezekhez a katonai térképek és a MÁFI geológiai térképeit használva jelen szerző rajzolta és szerkesztette. A nagy hozamú karsztforrások vízgyűjtő területeit külön-külön (vagy esetenként összevontan) ábrázoló topográfiai-barlang kataszteri térkép-párokkal készítette Navratil Géza tagtársunk rajz munkájával és a csoportvezető szerkesztésével. Ezeken kívül a Gorica –Hetvehely karsztos terület topográfiai alap térképét is elkészítettük.

2./ A geológia (és a hidrogeológia) terén nagy jelentőséggel bírt a karsztot harántoló MÉV érckutató fúrásainak szerző által hivatalból végzett vízföldtani értékelése. E mérések lehetővé tették 1970-óta a terület karsztvíz helyzetének meghatározását a hidroizohipszás térképek egyre pontosabb megszerkesztésével. Ennek végkifejleteként a Tettye-forrás és a Vízfő-forrás karsztos vízgyűjtő területeinek térképe. [RL.2008, 2011.] Előzőnél a Deindolok területén a karszttal határos képződményekben található ásott kutak beszíntezett

víznívóiból szerkesztett hidroizohipszás térkép révén kizárhatóvá vált az a régtől téves felfogás, miszerint e tettei karsztvíz szökik a Mecsek D-i lejtői felé. Ennek jellemző grafikus példáját találjuk [ÉJ:1977.p.5] „A tette környékén mért vízszint eltérések értelmezése” c. ábrán. Az egyes források (pl. Vízfő) rendszeres hozammérésén kívül Az Abaligeti-barlangban műszeres hozam-regisztrálást is megvalósítottunk. [Ld. ÉJ.] Ugyancsak rendszeresen mértük (hivatalból és magán szorgalomból) a kutatófúrásokban változó vízszinteket. Ennek egyik érdekes kiértékelése a karszt fekjének számító kampili márgás mészkő repedésvizét feltáró Abaliget-4. sz. fúrásban 10 év során regisztrált (1967-1977) vízszint változások diagramjához hasonlított közeli és távoli felszínmozgások (suadások és mikro szeizmikus adatok) valamint a távoli földrengések vízszintváltozásokban jelentkező kölcsönösségei. [ÉJ. 1977. p.13/a.] Több esetben hasonló szintváltozásokat észleltünk és beszámoltunk egyes földrengések alkalmával.

A karszt kataszterhez adatgyűjtéssel a sekély és mélykarszt (termális) vízfeltáró és hasznosító fűrt kútjait is számba vettük Baranya megye területén.

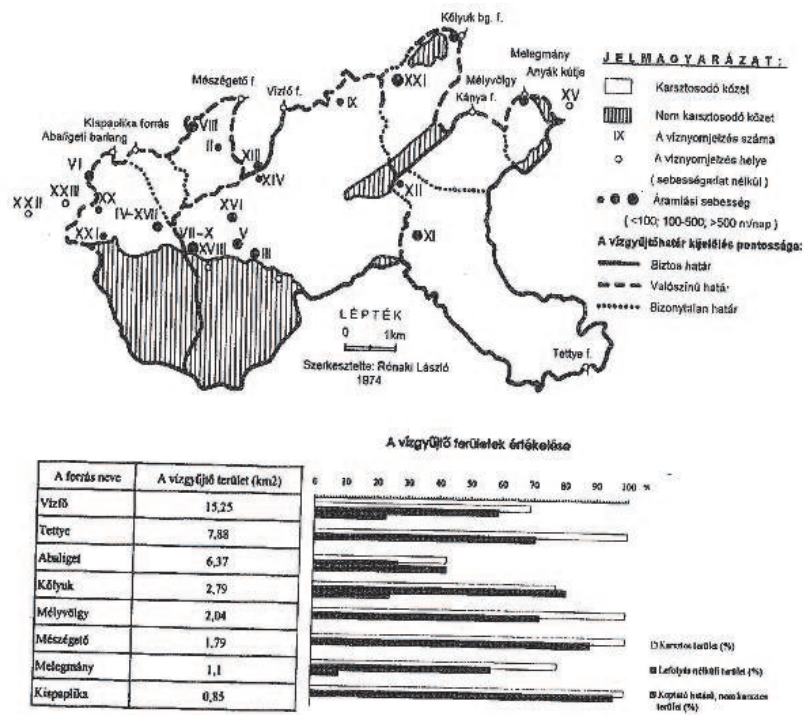
A dolomitok barlangosodásban kimutatható szerepének országosan ismert minimalizálással szemben a Mecsekben viszont jelentős szerepére hívtuk fel a figyelmet. [R L-Konrád Gy: 1981.] Úttörőnek számít a Mecsek vízföldtani áttekintéseként megjelent íráshoz szerkesztett K-i Mecsek táblázatos hidrogeológiai értékelése. [RL, in. Juhász: 1984.]

A Ny-i Mecsekben fellelhető hidrotermális nyomokkal kapcsolatos előadórész anyaga is a témakör első összefoglalójaként látott napvilágot. [R.L.1969.] Tíz év kutatási eredményeiről konferencián számolhattunk be a mecseki karszttal kapcsolatban, mely terjedelmes kötet részeként olvasható

[R.L.1972.], ahol megtörtént a Ny-Mecseki nagy karsztforrásainak vízgyűjtőnkénti vízföldtani értékelése is. Ez a vízgyűjtő területek nagysága, térképi ábrázolása, majd ezen belül a karsztos terület, a lefolyás nélküli terület, és a koptató hatású nem karsztos területek lehatárolásával nagyságukban számszerűsített értékek közlése értendő. Az egyes karsztforrásokhoz tartozó jellemzők összehasonlítását az ismert Abaligeti-barlanggal rendre elvégeztük, mely iránymutató azok mögött feltételezhető barlang nagyságának megbecsüléséhez. Így pl. a Vízfő esetében adódott értékek az alább felsorolt jellemzőknél ténylegesen nagyobbak. Az összes vízgyűjtő terület 3,76-szoros, a karsztos vízgyűjtő nagysága 2,78 -szeres, a nem karsztos lefolyás nélküli terület 2,4, a nem karsztos koptató hatású terület 1,28, a vízgyűjtő lefolyás nélküli hasznos része 9,44, az üregesedettségi mértéke 6,52, az átlag vízhozam 5,45, a vízhozam ingadozás 1,65-szeres. Ld: 2.sz. ábra.

Ugyanitt a karsztforrások és az Abaligeti-barlang (Paplika-forrás) jellemző adatainak grafikus összehasonlítása a kutatási területek súlyozott kiválasztásához vezetett, továbbá elvégeztük a vízgyűjtők értékelt összehasonlításával a geológiai képződmények vízföldtani vonatkozásainak részletezését a gorica-i karszttól a pécsi szarmata mészkő előfordulásig.

A Mecseki Karsztkutató Csoport negyven évének mérlege

2.sz. ábra A Ny-Mecseki nagy karsztforrások vízgyűjtő területeinek lehatárolása és a barlangképződésben szerephez jutó főbb jellemzők összehasonlítása
Megjegyzés: A kicsinyítés miatt olvashatatlan részek egyéb publikációkból megismerhetők.

E publikációban történt meg a karszttal szomszédos terület (Bakonya 10 ezres méretarányú térképlap) idealizált hidrogeológiai szelvényének közreadása is.(p.144.)

[Hasonló, a Jakabhegy-Vízfő-f. között szerkesztett idealizált szelvény első publikálása a szerzőtől 1967, majd a javított 1973-as szelvény korszerűbb bővített változata a Hidrológiai Közlöny 2008/4 p.20.-nál szemlélhető.] Később a 10 ezres vízföldtani (és a morfológiai, valamint a speleológiai) térkép elkészültéről számoltunk be illusztrációval a térképek azonos részletének kivágatával. [R.L.1975]. Itt kell rámutatni a Spirál-barlangban végzett előzetes földtani vizsgálatokat tartalmazó Gál Benedek-Glöckler Gábor (2008) dolgozatra, melyben a MÁFI 2005-ös földtani térképe is szerepel. Bővebb információ olvasható a „II részt képező Barlangkutatás” alatt még egy abráziós barlang és egy nem karsztos becsípődésben kialakult barlang vizsgálatáról.

E témakörhöz tartozó forrás kataszterezési munkánkról [R.L.2010.] épp úgy, mint a víznyomjelzéseinkről [RL.2007.] beszámoltunk. Utóbbihoz meghatározó szemlélettel került felhasználásra a felső triász homokkő pikkely mélyfúrással felderített helyzete [RL 2008 p.22.]. Az utóbbi alapvetően fontos volt a nagy karsztforrások vízgyűjtő területeinek lehatárolására. A források között kiemelkedő érdekességnek számít az időszakos működésű Sárkánykút, melynek vizsgálatáról a fent bemutatott [R.L.2012] könyvön kívül korábban is hírt adtunk. [R.L.in Juhász J. 1984.] A Ny-Mecsekben általunk felderített termális nyomokról tartott társulati ülés anyaga folyóiratunkban megtalálható (1969). A keleti Mecsek földtani térképét a vízföldtani vonatkozásokkal átdolgozva publikáltuk. Jelentős munkaként tartjuk számon az uránércbánya fölött lévő karszt terület kapcsolatát vizsgáló két

dolgozatunkban olvasható megállapításaink közlését (R. L.-Ádám I. 2007).

3./ A morfológia témakörhöz tartozó tektonikai vizsgálatok már a korábban hivatkozott 1972-es publikációban is fellelhető, miszerint az iránystatisztika alapján meg tudtuk határozni a jellemző tektonikai vonalakat. Vizsgáltuk a dolinák, a felderített lyukak elhelyezkedését, valamint a litoklázisok és az Abaligeti-barlangban mért meghatározó irányokat. Mint kiderült az iránystatisztikai eredmények alapján, kiemelkedő szerep jutott az ÉÉNy-DDK (350-170°)-i és az 56°-os iránynak. Utóbbi a felső triász becsípődött homokkő-pikkely és a Vízfőhöz vezető Szakadási-oldal (és ehhez tartozó Sárkány-szakadék is) meghatározója. [R.L.1972, 1974.] Ezzel összhangban szerkesztettük meg a közreadott fő törésvonalakkal ábrázolt szerkezeti térképet is [R.L.1972, p.134.]). Mint később Konrád Gyula munkája során kiderült, a pikkelyt létrehozó nagy tektonika folytatása a Jakab-hegytől D-re is felismerhető.

A felszíni karsztos üregek térképre vitelével is foglalkoztunk. A felszíni alakzatok vizsgálata során 1972-ben első esetben publikáltuk az általunk megfogalmazott dolina analízist. A dolina paraméterek meghatározására bemutatott ábrán a dolina méretek kottáit jelöltük, majd a könyvben megjelent ábrát javított bővítéssel később már nem publikáltuk. A dolinák méreteinek (nagy, közepes, kis és nagyon kicsi méretű) figyelembevételével a vízgyűjtőkön való elterjedésüket is számba vettük E szélső értékek között lévő Vízfő-Kőlyuk területen számlált dolina sűrűség a jelentős méret kategóriában 30,6-ként alakult. A 8 nagy karsztforrás vízgyűjtőjén térképünkre a 10 m-nél kisebb átmérőjűek kihagyásával 2210 dolinát jegyeztünk, (ebből a nagyon kicsi kategóriában 1702 db-ot számláltunk) így a dolina sűrűség 28,8 km²-re 76,8-nak adó-

dott. Említést érdemel a legnagyobb dolina a Mészégető-források barlangrendszerének vízgyűjtőjén, melynek átlója 700 m és a dolina vízgyűjtő területe 0,21 km². A dolinák elhelyezkedésének irányítottságában az ÉK-DNy -i csapásirány mutatkozik. Még karakterisztikusabbnak találtuk a felderített lyukak elhelyezkedési irányát 56-236⁰-al meghatározva.

4./ A geofizika: E témakör két részre bontható. Az első izgalmas vizsgálati téma a felszínen történő mérésekkel kijelölendő barlangfolyosók, üregek léte és nyomvonalának, helyzetének térképre vitele. A második vizsgálati terület a radioaktivitás mérése felszínen, forrásokban és a barlangokban. Itt csak a saját tevékenységünkhöz kapcsolt mérésekről adunk számot, noha már előttünk is voltak hasonló kezdeményezések, melyekről a Jubileumi Évkönyvünkben adtunk áttekintést. Mielőtt a terepi mérésekhez fogtunk volna, előbb a MÉV Kutató- Mélyfúró Üzemben laboratóriumi kísérletekkel vizsgáltuk a különböző mérési módszerek hatékonyságát. Ennek alapján kezdetben az un. MAN szondaelrendezéssel próbáltuk kimutatni a korábbi kutatásokra alapozott feltételezésünk szerinti helyeken a felszín alatti ismeretlen üregeket, vagy barlang folyosókat. Később egyéb módszerek alkalmazására is sor került. E mérések kezdetben Baranyi István vezetésével történtek, majd Balláné Dutkó Antonyina és Várhegyi András geofizikus mérnökök közreműködésével folytatódtak, közben az elméleti kutatásba Szarka Rudolf és Gerzson István is bekapcsolódott.

Első esetben a Sárkány-szakadék mentén voltak sikeres mérések, melyek sekély fúrások révén a fő barlangjárat mellett lefűződött járat létezését igazolták. (Orfű-4 -5, -6 sz. fúrások.) [R.L.2011. p.42.] További mérések a Vízfő-forrás közelében és Orfű község erdő borította határában voltak. Az itt kapott anomáliákra csak utalásokkal mutattunk rá, mint a

különböző módon történő föltárás reménybeli helyeire. [R.L.1972]

A mérési módszerek hatékonysági vizsgálatait terepen az Abaligeti-barlang fölött kitűzött szelvényeken elvégezve, az anomáliák jól értékelhető eredményt mutattak. Ezt követően további méréseket végeztünk a sózó-víznyelőnél (beadott só oldattal), majd a Nyáras-völgyben több mérésre került sor a Száraztó környékéről az Abaligeti-barlanghoz vezető, általunk feltételezett járatok kimutatására. Utóbbi mérések is jó eredményekre vezettek, melyről részletes dokumentációval szolgáltunk az utókornak. [ÉJ. 1980.] A legutóbbi idők jelentős geofizikai méréseiről adhattunk számot Szarka Rudolf munkájaként [ÉJ. 2003. Ld: az előző évi mérés 10 ezres térképen „A büdöskúti-völgy és a lóréi-út körzetében kimutatott felszín alatti vízáramlás nyomvonala” c.] mely nem csak egy felderítésre érdemes barlang folyosó helyzetét jelezte, de egy korábbi víznyomjelzésünk sebességi anomáliájára is magyarázatot adott.

A radioaktivitás vizsgálatok egyrészt a forrás-vizekre, másrészt a barlangokra terjedt ki. Így esetenként és megismételve a víz oldott urántartalmát, a rádium és radon tartalmát vizsgáltuk. [R.L.1968, 1972. (A barlangos résznél már nem hivatkozunk e publikációkra).]

5./ A karsztvíz fizikai-kémiai vizsgálata és a víznyomjelzések: A VITUKI-ban folyó országos trícium vizsgálati programba kapcsolódva rendszeres mintagyűjtésünk (16 helyről 277 minta) során a mecseki és a villányi karsztvizek eseti és változó trícium tartalmáról Dénes György és Deák József 1981-ben kiértékelő jelentést készíthetett „Felszín alatti vizek környezeti izotóp vizsgálata” címen. [A mintavételi helyek térképe ÉJ. 1977] A '82-es ÉJ-ben Somogyi Gy.-Varga Zs. dolgozata tudósít az előző évtől területünkön 8 helyen havi

megfigyeléssel vizsgált nyomdetektorok emanációs (Rn) eredmények változásairól és kiértékeléséről. Ugyan itt szemlélhető az 1982-ben Balatonkenesén tartott tanfolyam poszterének ábrája. [Címe: Radon és lánytermék koncentrációk mérése felszínalatti közegben.] közreműködésünk (Rónaki L.-Gerzson I.) feltüntetésével.

A karszt vizek forrásainak rendszeres mintázási eredményeinek összehasonlító vízkémiai értékelését diagramokkal megjelenítve publikáltuk [R.L.2006]

A Ny-mecseki karszton történt víznyomjelzések áttekintése címen 2007-ben tettük közzé e témában végzett munkánk eredményeit, 63 esetről táblázatos formában. Felsoroltuk a nyomjelzések kivitelezőit is. A Mecsekben 36 víznyomjelzést bonyolítottunk. Korábban publikált rész eredmények alább fellelhetők: R.L. -V.B: 1960, RL: 1961, 1962, 1966, 1972, 1973, 1975, 1976, 1977, 1978, 1984.

6./ Módszertan: Megelőzve a még akkor nem közismert számítógépes lehetőséget, megterveztük az általunk javasolt lyukkártyás kataszteri adattárolást, ami természetesen okafogyottá válva nem valósult meg.

Kísérleti robbantásokat végeztünk általunk készített különböző méretű és kivitelű kommutatív töltetekkel. Ugyan ez évben sztereo fotózáshoz alkalmas felszerelést készítettünk [ÉJ: 1977.], Később a Spirál feltárás 3. szakaszában (ld.: Glöckler és tsi. 2012-es dolgozatát) kísérletek történtek közet furatok célszerű, gyorsan hatásos repesztésére.

A víznyomjelzések alkalmazásához irodalmi és terepi kutatást folytatva a fluorescein festék házilag gyártott un. uranin változatát állítottuk elő. Ekkor laboratóriumi és terepi kísérleteket kezdtünk számos egyéb nyomjelző anyag használatával kapcsolatban. Így került publikálásra a sorozatként tervezett első cikk, [R.L. 1966] melynek folytatása a kísérletek elhúzódása

és egyéb okok miatt elmaradt. A nyomjelzések során több módszert dolgoztunk ki a festék koncentráció terepi kvantitatív kimutatására akár zavaros forrásvíz esetében is. A vizuális félmennyiségi koncentráció meghatározáshoz készített nagy-méretű kémcsövek használatához megalkotott dupla forgó korongos koloriméter gyors összehasonlítást biztosított a minta és az alap koncentráció (etalon) sorozat között. [R.L. 1988, 1989]. A terepi kolorimetrálási módszerünkkel 5×10^{-7} g/l kimutató érzékenységgel a korabeli labor technikát meghaladó érzékenységet valósítottunk meg. A fotódokumentációk mellett esetenként mozgófilm felvételeket is készítettünk.

7./ Megbízásos munkák: Az 1976-os évi jelentésünkben adtunk számot a Pécsi Vízmű megrendelésére készült a MÉV és a MKCs együttműködésével készített a „Tettye forrás védőterületének kijelölése” c. munkabizottsági jelentésről.

A Zsolnay gyári források hidrogeológiai vizsgálatát csoportunk Böcker Tivadar (Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Intézet VITUKI munkatársa) közreműködésével végezte [ÉJ: 1977]. A megállapított $1,8 \text{ km}^2$ miocén (szarmata) vízgyűjtő terület térképét a tanulmány mellékleteként vízföldtani szelvénnel elkészítettük (Soósné tagtársunkkal). A kútgaléria (nagy méretű kút és a vasút melletti források) pillanatnyi 420 l/min hasznosított hozamával szemben megállapításunk szerint 900 feletti kivehető hozamra alkalmas. Ennek alapján fűrték a gyár vízellátását szolgáló kút.

Az 1977-es évi jelentésben találkozunk a mórággyi kőfejtő falának kopogózási munkáiról szóló fényképes beszámolóval. Hasonló, omlást megelőző munkát végeztünk korábban Jakab hegyen a Sasfészek néven ismert – siklóernyőzési starthelyként is használt – felhagyott kőfejtőben.

1980-ban a Pécsi Bőrgyár Tüskésréti tározójának hidrogeológiai vizsgálatát végeztük, Lorberer Árpád segítségével.

vel, majd ugyan ez évben az MHT munkabizottságában szakvéleményt készítettünk a tettyei karsztvíz feltárására, különös tekintettel a pécsi pincerendszerek problémájára.

Adatszolgáltatásokkal és víznyomjelzésekkel segítetük a Tettye- és a Vízfő-források biztonságba helyezési munkáit az ENVICOM és az AQAVAPROFIT cégeknek.

8./ *A csoport-élet, a rendezvények és tanulmányutak*
címszó jóllehet nem az első pontok közé került, – valamint nem is a barlangkutató tematikájához, bár itt óhatatlanul átfedés is tapasztalható – de jelentősége nem elhanyagolható, mert egyrészt a csoport tagságának egységessé kovácsolásában, másrészt az ismeretanyagok más csoportoktól és a külföldi tapasztalatok általi megismerésében a jelentőségére kell rámutatni. Kezdetben a csoport összejövételek hetenként, később havonként, majd utóbb csak esetenként ismétlődtek. A legutóbbi évek sajnálatos eseménye, hogy egyrészt több tagunk állásvesztése, másrészt Pécestől távoli munkahelyre kerülés, vagy külföldi munkavállalás gyengítette a közösségi életet.

Végiglapozva az éves jelentéseinket sorra vehetjük az általunk szervezett rendezvények, kirándulások és minden más barlangkutató csoport tevékenységét megismerni célzó rendezvényen való részvételeinket, beleértve a külföldi csoportos és egyéni utakat is. Mindez élményekkel teli színes leírásokban maradt kutatótársaink tolla nyomán fenn.

Eltekintünk az évenként legalább egy (vagy sok) esetben szervezett kutató táboraink ismertetésétől, melyek a csoport élet jelentős tényezői voltak. Ezekhez tartozó anyagi háttér megteremtését szolgáló ügyintézés és szervezés fontosságát nem szabad figyelmen kívül hagyni. Itt nem csak a mindenkori fenntartó szervünk, de egyéb támogatók, valamint a tagság hozzájárulása is értendő. Anélkül, hogy a fejezet cím

alá tartozó események felsorolását adnánk, mindössze arra utalunk, hogy az Évi Jelentéseinkben mindezek – köztük az MKBT rendezvényeken történő részvételeink is – bő terjedelemben olvashatók. A média kapcsolatunk is teljes skálával történt, aminek részletezését itt ugyancsak mellőzzük.

II. A barlangkutatás

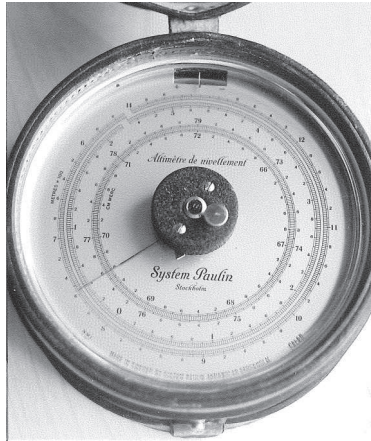
1./ Térképek és fotó dokumentáció: A barlang feltárásokról 1:100 méretarányban kívánatos volt minden esetben a kataszteri dokumentáció mellékleteként elkészíteni a térképet. Ezek kezdetben bányász és geológus kompaszok segítségével (olaj kompasz igénybevételével is), mérőszalag használatával készültek.

Az első jelentős barlangbeli dokumentációs munkára [ÉJ: 1975] a 24 m mély, csaknem 1500 m³ térfogatú Tenkes-hegyi-zsombolyban került sor. Ebben készített 2 fotót adtunk közre a következő évi jelentésünkben. Az Abaligeti-barlangban 1976-77-ben végzett térképezési munkák eredményeként közöltük a fő ág teodolit mérésekkel készített 1:400-as térkép vázlatát, majd a következő évben a Giró teodolitos felmérésről is beszámolhattunk. Az oldalágak korábban a Szabó Pál Zoltán barlangkutató csoport által (1974-76) történt felmérései nyomán általunk 1:100 méretarányban szerkesztett térképeket kicsinyítve 400-ra jelentésünkhöz mellékeltek [ÉJ: 1977]. Itt található az évi jelentésben szereplő objektumok helyzetéről készült 25 ezres térkép, (hasonlóan a korábbihoz [ÉJ: 1976]), valamint a feltárt új barlangok ábráinak elhagyásával említhető jelentős barlangok szelvényei, mint a Jószerencsét-, az Achilles-, a Remény- és a Csontos-zsomboly. Itt csatoltuk a fontosabbakként említhető fotókat, mint a Vízfő-barlangban 1972 XI. 24.-én készített 2 kép és az

Achilles elkészült lejtaknájáról 3 fotó 1975 XI. 13. Mindezekről áttekintés olvasható külön publikációban. [R.L. 2004] Itt kell megemlíteni a Spirál-barlangban történt térképező méréseket, mely kezdetben bányász kompasszal történt Kéki-Nemes-Rónaki által. Később több különböző pontosságú mérés is történt a kutató társaink által, melyek közül 101 m mélység is szerepelt.

Kezdetben az első esetben vesztett pontok mentén mérőszalaggal történt tájékoztató felmérés szerint a Ny-i patakos oldalág (Vereckei folyosó) betorkolás előterének mélységét közel 100 m-ben határoztuk meg (R.L. 1997). Az oldalág máig áttörésre váró végpontját (ami ettől 19,5 m-el lejjebb van) aneroid (Paulin rendszerű svéd gyártmányú altiméter) műszer használatával Gál Benedek mérte. Az általa 2000-ben készített „A Spirál-víznyelő” c. (p.19 + mellékletek 34 oldalon 11 ábra, 45 fotó) kéziratos pályázati munkájában⁹ az oldalági végpont helyzetét 104,5 m mélységűnek írja le a 18. oldalon. (A 2000. április 8-án használt műszer a dolgozatában a 44. képen látható. Itt a 3. sz. képen mutatjuk be.) Szakszerű használatával pontossága mindenképpen egy méteren belüli. E műszer bemutatásától nem tekinthetünk el.

⁹ „Földtani örökségünk középiskolai pályázat” I. kategóriájában 1. helyezést ért el, miáltal az ELTE TTK Geológiai szakára felvételt nyert. **(Azóta végzett geológus.)** A dolgozathoz részletek közlése olvasható a Természet Világa 2001, februári számában a XXIII-XXVII jelű oldalakon 7 illusztrációval. Ld. ÉJ. 2000-ben részletek mellékletként.

3. sz. kép

Az általunk használtaneroid magasságmérő műszer számlapja is pontosságot sugall

A további folyamatban lévő mérések Glöckler Gábor irányításával, lézer ceruzával kijelölt poligon (vesztett és állandósított) pontokkal DDR gyártmányú függőkompassz-fokív és a mérőszalagot követően lézer távmérő felhasználásával történtek. A Spirál-barlangról Glöckler szerkesztésében elkészült 100-as léptékű térképek és szelvények a már közismert szabályoknak megfelelő precíz térképi ábrázolásban szemlélhetők.

A 2003-2004 évek során Glöckler Gábor vezetésével történt térképező mérések alapján 83,19 m-ben jelölték a végpontnál észlelt vízszintet – mint a barlang mélységét. A függőleges mélység meghatározás a fokív adatainak trigonometrikus számításai alapján 42 poligon ponton mért adat felhasználásával történt. Így a két mérés közötti eltérés 21,31 m-nek (!) adódott.

A Spirál barlang mélységi adata tehát még vita tárgya lehet. A barlang hiteles mélységét csak újabb ellenőrző méréssel lehetne megállapítani.

A jelentéseinkben és a monográfiákban megtalálható Abaliget környéki barlang térképek listáját publikáltuk (R.L. 2010). Ezeken kívül természetesen további térképek is léteznek.

A fotó dokumentációk nagy része évenként a jelentésekben szemléltethető, illetve a kéziratok tanulmányok mellékleteiként szerepelnek.

2./ Geológia-Geofizika és Klimatológia tárgykörében Rónaki publikációiban egyrészt a terület és a barlangok földtani leírására, másrészt a már említett radiohidrogeológiai módszerek alkalmazására került sor. Utóbbi a barlangi légterek rádium emanáció (Ra-Rn) tartalmának meghatározására, másrészt nyomdetektorok telepítésével ugyan e céllal végzett vizsgálatokban merült ki. Klimatológiai vizsgálatokhoz soroljuk a Remény-zsomboly továbbkutatási esélyeinek vizsgálatát Miklós Gábor „A Remény-zsomboly klímaelemzése” c. (Karszt és Barlang 1980. II pp. 81-86. 7 ábra 2 kép.) munkájaként, melynek során e barlang további feltárását beszüntettük. Ugyanis megállapítása szerint „...kutatásra alkalmas légtérrel nem rendelkezik.”

A 2008-as Barlangkutatók szakmai találkozásánál Gál Benedek munkájaként figyelmet érdemlő előadásban számoltak be Glöckler Gáborral a Spirál-barlangban végzett előzetes földtani vizsgálatok eredményeiről. Bemutatták a terület legújabb MÁFI 2005-ös földtani térképét és a Mecsek-Villányi-hegység grafikus rétegsorát az új litográfiai nomenklatúrával. Az ott közölt tektonikai térképet és hossz-szelvényt azóta külön is közzétettük (R.L. 2011), melyek újszerűen ábrázolják a 2008 előtt és után feltárt üregek vázlatos kiterjedését].

Úttörő jelentőségű munkaként kezelendő a ”Borsókő mint huzatindikátor” c. anyag (R.L. 1980, Lorberer Á.-R.L. 1989) Ez ugyanis minden barlang feltárás iránymutatójaként használható. 2000-ben Gál Benedek a Spirálban végzett úttörőnek számító geológiai vizsgálatot, melyről ld. lejjebb a 3. pontban olvashatók részletek. Földtani vonatkozású eredmények találhatók még az 5. pont témakörében is. Korábbi vizsgálataink alapján megállapítottuk, hogy az aknabarlangokban (zsombolyok, víznyelők) mért litoklázis irányok gyakorisága 170-350⁰-nak adódott. Ehhez hasonló, de határozottabban É-D-i az Abaligeti-barlangban mért adatsor.

3./ Feltárás és kataszterezés. Az első barlangfeltáró munkánk 1974 decemberében a Törökpince folytatásának megbontásával történt. A következő feltárásokról a csoportunk évi jelentéseiben adtunk számot, majd ezek összegezése, mint a folyamatba levő kataszter – fentebb sorolt – tanulmányokban látott napvilágot.

A Mecsek természetjáró kalauza c. könyvben (csak az 1995-ös kiadásában) megjelent írások figyelmet érdemelnek főképp a „Barlangtúrák” fejezettel (R.L.). Ugyanazon évben kiadott Mecsek turista térképe ad tájékoztatást a könyvben is ajánlott 9 barlang helyéről rövid ismertetéssel (a dátum nélkül kiadott térkép címlapján a Zsongorkő 3 turistával látható). Amíg kezdetben évekig a Mecsek- és a Villányi-hegység egész területére érvényes kutatási engedéllyel dolgoztunk, ma már több kutatócsoport¹⁰ rendelkezik meghatározott objektumok kutatásához külön engedéllyel. Így mi jelenleg a Szárazkút-Büdöskút közti terület barlangjainak feltárásával

¹⁰Ld. szerző 3. könyvében a csoportok ismertetését, köztük a hasonlóan hosszú tevékenységet (1957-1993) maga mögött tudó– időközben nevet is változtató – BIH BCs-is.

foglalkozunk. Ezek közül a Spirálban folyó feltárás érdemel különös figyelmet Az Évi Jelentésekben és a honlapunkon olvasható beszámolók színes képekkel és a térképezés eredményeivel. A Spirál eredmények kivitelezőiről és a kutatócsoport jelenlegi tagságának névsoráról is e helyeken lehet tájékozódni. A Spirál-barlang bemutatására a jelenlegi állapotát rögzítő 3. sz. ábrát közöljük. Feltárása eddig három időszakra bontható, mégpedig 1977-től a tízes akna alatt oldalt feltár Labirintusig, 1996-tól az Előd-teremből a Szaniszló-aknán át a Vereckei folyosó alsó szakaszának végén elért szifonig, 2007-től napjainkig a K-i ág a Reménytelen szifonig, valamint a Spirálszíve-terem és környezetének szövevényes hasadék rendszere.

3. sz. ábra: A Spirál-barlang K-Ny-i szelvénye bevetítésekkel Glöckler Gábor szerkesztésében. 2012.

Számokkal utalás: 1. Bejárat, 2. Tízes-akna, 3. Előd-terem, 4. Szaniszló-akna és a Szakadék, 5. A patakos ág (Vereckei folyosó) végponti-szifonja, 6. A K-i ág Reménytelen-szifonja 7. A Spirálszíve-terem.

A nagy számú barlang felfedezés, feltárás és nyilván-
tartás között a legjelentősebbek: az Achilles-inaktív-víznyelő,
mélysége 47 m, a Jószerencsét-aknabarlang 54 m, a Remény-
zsomboly 75 m, a Spirál-időszakos-víznyelő mintegy 100 m.
(Ezek méret összehasonlító szelvényei a Jubileumi Évköny-
vünkben megtekinthető. Ott közreadott Spirál-barlang szelvé-
nyei – 5. és 8. ábra – a Ny-K-i irányú „nagy Szakadék” Ny-i
kezdetén lévő „Szaniszló akna” É-D-i metszetben szerepel,
míg itt a 3. ábránkon látható metszet attól eltérően a
„Szakadék” Ny-K-i vonalát követi.)

Az 5. sz. kép készítője Gál Gy.-né a 2008-ban felfede-
zett Spirálszíve-terem feltáróiról. A barlang lejárata mellett
jobbra lent a kútgyűrű pereme látszik. Balázs László a csoport
zászlóval, az első sorban: Németh Kornél, Gál György,
Mihovics Gabriella és Glöckler Gábor.

5. sz. kép Heuréka-ováció

4./ Képződmények és csontmaradványok: A Jubileumi Évkönyvünkben közreadott ismereteink korábbi kutatóktól származtak. Csoportunk barlangfeltárásai között kiemelkedő e témakörhöz tartozó – nevében is utalással – a Csontoszsomboly, a mamut csontleleteivel, melyet helyszínen a Magyar Állami Földtani Intézet (MÁFI)-től Kordos László személyes leszállással vizsgált. Egyébként bővebb tájékozási lehetőségként említhető publikációnk a következő fejezet témakörébe tartozik. A barlangokban általában előforduló cseppkövek közül méretüknél fogva említést érdemel a Spirálszíve-terem közelében megismert két alakzat. Ezek: 1./ Orgonasíp, -27 m mélységben a Felső-hasadékban 6 m magas, 3 m széles és közel 40 cm vastag. 2./ Elefánt nevű, ormányt mintázó négyágú stalaktit a Rejtett-hasadékban -39 m mélyen. Hossza 3 m, szélessége 1,5 m.

5./ Komplex kutatás: Erről első esetben adtunk számot (R. L.-Baranyi I: 1966.) a Pécsi Műszaki Napok előadássorozatában, melynek kivonata a Pécs Műszaki Szemlében, majd a teljes anyag francia nyelven (Baranyi I.-R. L.-től) 1973-ban került közreadásra. Ebben a földtan-geofizika-hidrogeológia tudományágak összehangolt kutatását mutattuk be a területünkön. Később kiemelt téma volt a Kovácsszénája külterületén található Füstöslik komplex kutatása. Eredményei 13 dolgozatban (számos szerzőtől) a Komlói Közlemények 10. kötetében 2001-ben jelent meg. Ezek az alábbi szakterületeket ölelték fel: Szpeleológia-Geológia-Paleontológia-Zoológia-Archeológia-Entomológia-Botanika. A „Füstös-likak” helyezte egyértelműen alkalmas lehetett ősemlék lakhelynek, így első ásatást végző kutatója 1977-ben Kordos László volt, aki az újabb ásatási anyag (1988-99) vizsgálatában is részt vett. Ősemlék tartózkodásra utaló leletek itt nem kerültek elő. A legkorábbi letelepedők a bronz kor elején érkeztek (Gábor

Olivér megállapítása). A 104-106. oldalak „Függelék” része figyelmet keltő összeállításban mutatja be az egyéb baranyai barlang lelőhelyek régészeti vonatkozásait.

6./ Módszertan: Itt említhető az Abaligeti-barlang sztereo fotózásához alkalmazott felszerelés alkalmazása [ÉJ: 1977.], melynek felhasználásával az Abaligeti-barlang folyosóját oda-vissza a poligon pontokra helyezett számozott táblákkal fényképeztük. E sztereó párok többnyire alkalmasnak bizonyultak a barlang keresztmetszetek megrajzolására. Ilyen irányú kísérletbe kezdett csoportunk eszperantó részlegét megalakító geodéta tagtársunk Vukov Péter. A barlang felmérésekhez egy un. „profilométer” műszert készítettünk, mely mágneses iránymérés mellett távolság és dőlés adatok leolvasási lehetőséggel egyrészt a poligon mérésre, másrészt a keresztszelvények felmérésére szolgált [R.L. 1997 p.14.]. Érdekes próbálkozás volt a Vízfő-barlangba beépített „dílíméter”, ami a dilatációk (tektonikus hasadék) mozgását volt hivatva regisztrálni az árapály és földrengések során (ld.1982 ÉJ.). A műszer meghibásodások miatt sajnos nem kerülhetett sor hosszabb megfigyelésre az értékelés kivitelezéséhez. E fejezet témakörébe tartozik még a fentebb említett „Borsókő, mint huzat indikátor” publikálása (R.L. 1980, Lorberer Á.-R.L. 1989) is. Glöckler tagtársunk bevált újítása a kereskedelmi forgalomból beszerezhető színes füst bombákkal történt „huzat nyomjelzés”. Ugyancsak Ő fejlesztette és alkalmazta egyéb csoportoktól átvett „repszés” módszerét. A Gortani expedíciók segítéseként az MKBT-nak átadtuk megépítésre a nyugati folyóiratból fordított speciális rádió adó-vevő műszer leírását, mellyel a barlang egyes pontjainak felszíni meghatározása lehetővé válik. A barlangkutatásban szinte mindenütt használatos kézi és gépi felszerelést és eszközt bevetettünk. Felsorolásukat mellőzve, csak a neoprén bűvárruhák beszerzé-

sét említjük. Jóllehet karbidlámpáinkat is használtuk, azonban inkább az elektromos kézi és fejlámpák, valamint az aggregátorral működtetett reflektorokat részesítettük előnyben. Említést érdemel még az évi jelentésünkben közreadott és használatunkban bevált barlangi hangos telefonunk kapcsolási rajza.

A legfontosabb eredmények összefoglaló áttekintése

Két területre kell bontanunk az eredmények sorolását, mégpedig egyrészt a csoport működés körülményeit jellemző dolgokról, másrészt a tudományos vonatkozású munkák eredményeiről kell szólnunk.

Működésünk:

A csoport összetartozását célzó rendszeres összejövetelek megtartását, szakelőadások szervezését a MÉV működése időszakában a kultúrotthonukban kapott helységben, valamint a terepen létesített kutatóházunkban oldottuk meg azon túl, hogy a MTESz taggyesületeiben (Földtani Társulat, Hidrológiai Társaság, Geofizikai Társulat) előadásokkal is aktív szerepet vállaltunk. A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Dél-Dunántúli Területi Szervezetét megalakítva az MKCs vezetője 1976-tól 15 évig volt titkára, majd egyik csoport társunk (Kraft János) vette át tőle e szervezőmunkát 1997-ig. (Az őt követő vezetőség alatt rövid időn belül a Területi Szervezet megszűnt.)

Az MKCs vezetője a csoport alapítástól 2005-ig Rónaki volt, (azóta a vezetést fiatalabb kezekbe átadva, már mint a csoport tiszteletbeli örökös elnöke tevékenykedik), helyetteseként 1999-től jelenleg is Gál György látja el a feladatot. A csoport vezetése 2006-tól Glöckler Gábor vállal nyom-

ja. Még 2000-ben Glöckler és Kéki tagtársunk Budapesten sikeresen elvégezte a barlang túra és kutatásvezetői tanfolyamot, így már újabb kutatásvezetői igazolványok birtokában kérhettük a hatóság által előírt engedélyeket.

A csoportélet részeként számos bel- és külföldi tanulmányutat szerveztünk, kapcsolatokat építve más csoportokkal. Közismert szaktekintélyeket hívtunk előadóként rendezvényeinkre és tagságunk is igyekezett szakelőadások során ismertetni kutatási eredményeinket. Ezen túl maradandó publikációk tömege készült tagjaink tollából nyomtatott kiadványokhoz. E szerzők a csoportunk munkáit és eredményeit közzétéve kiemelt szerepet töltöttek be, mely miatt neveiket felemlítjük. Legtöbb nyomtatott publikáció a csoportvezetőn kívül Kassai Miklós, Szederkényi Tibor, Kraft János, Gábor Olivér nevéhez köthető. A továbbiak még Ádám Imre, Baranyi István, Gál Benedek, Glöckler Gábor, Kéki Antal, Róth Antal, Zalán Béla, Vukov Péter.

Eredmények:

Valamennyi kutatási eredmény területünkön a lelkes barlangkutató közösség munkásságának tudható be¹¹.

Lássuk hát a tudományos vonatkozású jelentősebb eredmények sorát a mecseki és villányi-hegységek karbonátos képződményeinek kutatása révén.

A mecseki karszt kutatás során első esetben történt meg a „Nyugat mecseki karszt” vízföldtani ábrázolása a nagy karsztforrások vízgyűjtő területeinek lehatárolásával. (ld. 2.sz. ábra.) Négy különböző tartalmú térkép is készült. (Hidrogeológia-Morfológia-Szpeleológia- és a Források-térképe.) Ezek után alkothattuk meg a kataszterezés eredményeinek térképi ábrázolását az általunk bevezetett

¹¹A mecseki barlangkutató csoportok ismertetése egyébként a szerző harmadik – 2012-ben megjelent és már idézett – könyvében megtalálható.

újdonságnak számító polár-koordináta rendszer segítségével 1:10 000 méretarányú térképeken. (A 10 db térkép lapot topográfiai és barlang-kataszteri változatban Navratil Géza tagtársunk rajzolta film pauszra. Ezek fénymásolataira kerültek a kutatási eredmények. Mellékletekként nem csak a kéziratos kataszteri tanulmányokban, de az ÉJ.-ekben is szerepelnek.)

A mecseki nagy karsztforrások jellemzőinek összehasonlító értékelése földtani, morfológiai és a speleológiai vonatkozásokkal szintén egyedülálló eredménynek számít, mivel numerikus eredmények utaltak a kutatási perspektívákra. [Példaértékű eredményként említhető a Jubileumi Évkönyvünkben 4. sz. ábraként a Mészégető-forrásbarlang jellemzőinek kiugró értékei miatt történt ajánlásunk a csoportunktól kivált, és újabb csoportot alakított Zalán Bélának, mint kutatásra kiemelten reménybeli objektum, majd annak általa történt sikeres feltárása].

Nem mellőzhető megemlíteni még a Sárkány-kút 24 hónapos író műszeres vizsgálatát, melynek eredményeit ismertetve most jelent meg a 40. évfordulóra könyvünk a „Sárkány és ördög elnevezések a Mecsek-villányi karszton” címmel. (Ebben a szerző publikációs munkásságának csaknem teljes felsorolása is olvasható, mely nagy vonalakban egyúttal tükrözi a csoport sok éves tevékenységét is.)

Az Abaliget környéki barlangok térképeinek listáját 2008-ban publikáltuk, mely területen kívül még említést érdemel kiterjedt hossza miatt a Tettyei Mésztufa-barlang általunk történt első felmérése és közzététele, (R.L. 1976) valamint „A Mecsek természetjáró kalauz „1995” könyvben (p.175.) is. (Az eredeti 100-as méretarányú térkép a szerző archívumában van.)

Kiemelkedően úttörő munkaként kell említeni területünkön a víznyomjelzések nagy számát és azok kivitelezés-

ének technikai megoldásait. Erről jelen szerzőtől számos publikációban olvashatunk. Csak a legjelentősebbeknek megjelenési évszámai: 1966, 1977, 1978, 1988, 1989, 2007. Úttörő munka volt a Mecseki forráskataszter 1987-es kötetének elkészítése, mely alapul szolgálhatott másoknak e téma továbbfejlesztésében. Ehhez kapcsolódott „A mecseki forrásfoglalkozások, felújítások és nyilvántartásuk története” címmel megjelent dolgozat két kiadványban. (R.L. 2010)

A csoport működésének 25 évéről 1997-ben megjelent könyvünk első esetben adott áttekintést a csoport munkájáról és tematikus felsorolással az elért eredményeinkről.

A nagy számú barlang feltárás közül a jelentősebeket már ismertettük, de közülük kiemelendő a Spirál-víznyelő, patakos folyosókkal, mint a Mecsek legmélyebb, a zegzugos barlang járataival rendkívül terjedelmes és intenzív huzata miatt további reményekre jogosító – jelenleg is munka alatt lévő – kutatási objektumunk¹². Ennek első esetben történt meg Gál Benedek által az előzetes földtani vizsgálata, mely előadásaként 2008-ban az MKBT Szakmai Találkozóján elhangzott (ÉJ. 2008). Nem feledhető még az ugyancsak újdonságként közreadott „K-i Mecsek áttekintő vízföldtani vázlata” huszonötezres és százezres térképeken a kőzetcsoporthoz táblázatos vízföldtani értékelésével (ÉJ. 1982, 1984).

A Villányi hegységben a rég feltárt Ördöglyuk dokumentált felméréséből közreadhattuk e jelentős első termálbarlang adatait. A Tenkes hegyi-zsomboly feltárásával az ottani legmélyebb, továbbkutatásra érdemes karsztformát dokumentáltuk, mígnem a bányaművelés sajnálatosan megsemmisítette. A beremendi kőbányában (BCM) végzett geofizikai

¹²A feltárás kronológiáját Kéki A.(1999) ME-i cikke adta közre Ez egyúttal a mindenkori kutatási jelentéseink milyenségét láttatja. A barlang bejárásának élményeiről egy turista tollából lehet ismereteket szerezni ugyanezen évkönyvben Őri Zsuzsa „Életre szóló élmény c. írásából.”

mérésekkel kimutatott – de fel nem tárt – ú.n. látens barlang-üregeket is újdonságként derítettük fel. Ennek gyakorlati haszna a nehéz bányagépek védelmében jelentkezett, mert a művelési szinten az esetleges beszakadásokat volt hivatva megakadályozni.

Elkészítettük a Villányi-hegység karszt és barlangkataszterét a hidrogeológiai vizsgálataival monografikusan kézirat formájában, majd ennek rövid összefoglalása könyvként is megjelent 2000-ben „A Villányi-hegység és a Beremendirög barlangjai” címmel.

Munkánk legjelentősebb eredménye a mecseki és villányi karszt- és barlang kataszter megalkotása. Utóbbi 2005-ig 370 tételt tartalmaz. [Ld. a Karszt- és Barlang 2010 I-II. számú, 2011-ben megjelent kötetében a „Természetes és mesterséges üregek megismerésének Dél-Dunántúli kronológiája” címmel.] E nagy munka részlet adatai egyrészt az évi jelentéseinkben, másrészt a kéziratok kötetekben találhatók. Ezek nagy része az MKCs kutató gárdájának felfedezéséhez köthető. [Ld. e dolgozatban „A kutatási eredmények bemutatását tartalmazó jelentősebb szakirodalmi munkák” c. alatt felsorolt kataszteri összeállítások címei].

Emlékezés a MKCS tagnévsorára

A csoport eredményeinek kimunkálása óhatatlanul a tagság aktivitásán, azok részvételén múlik, így elvileg nem mellőzhető e személyek felsorolását a több évtizedes múlt bemutatásának végén megköszönni és dokumentálni. A helyszűke azonban nem engedi a 40 év alatt közreműködő több száz név és adat felsorolását. (Neveiket az Évi Jelentések és a munkanaplók őrzik.) Meg kell elégednünk egyes kutatók kiemelésével, akiket valami jelentős tevékenység tartja emlékezetünkben. Jóllehet e téren teljességre törekedtünk, de óhatatlanul

kifelejthettünk néhány tagtársunkat, akik megérdemelten szerepelhetnének az alábbi felsoroltak között. Különösen igaz ez a saját költségükkel, gépkocsijukkal történt számolatlan kilométereken keresztül vállalt szállítások bonyolítóira. Egyúttal a felsoroltak között a kereszt jelével főhajtás mellett emlékezzünk elhunyt tagtársainkra.

†Baranyi István, mint a MÉV geofizikus mérnöke aktív munkát végzett a barlangjáratok felszínről történő felderítésében.

†Előd Szaniszló a Spirál víznyelő felfedezésében és kezdeti feltárásában jeleskedett. Mint a MÉV II üzemi geológusa volt. Emlékét a barlang jelentős szakaszainak elnevezésével őrizzük. Az „operatív csoport” vezetőjeként számos objektum felfedezésével gyarapította ismereteinket.

Gábor Olivér a Pécsi Janus Pannonius Múzeum régészeként vezette csoportunkban a célirányos komplex kutatómunkákat Kovácsszénáján és Dunaszekcsőn.

Gál György az MKCs csoportvezető helyetteseként lelkiismeretes munkájával köztisztelőnek örvend. A Mecsek Egyesület Magashegyi Osztályában tevékenykedve csoport tagjainknak alkalmanként hegyi túrákat szervezett.

Gálné Kilár Ildikó az MKCs évi jelentések szerkesztésében, a gazdasági ügyek és az engedélyezések intézésében volt pótolhatatlan segítségünkre.

Glöckler Gábor a Spirál újra feltárása óta elismerést érdemlő vezető motorja azóta is a feltáró munkának. Egyúttal az alapító csoportvezető - korára hivatkozással történt - lemondása óta nem csak kutatásvezető, de jelenleg csoportvezető is.

†Kassai Miklós dr. a MÁFI osztályvezető geológusaként és az MKBT Dél-Dunántúli Területi Szervezet elnökeként jelentős segítséget nyújtott a szervezőmunka terén.

Kéki Antal kutatásvezetőnk a Spirál újra feltárásában, majd a Labirintustól a patakos u.n. Vereckei folyosóig történt eredmény kivívásában játszott jelentős szerepe dicséretes.

†Koch László az alapító tagok egyike volt, mint a MÉV hidrogeológusa.

Kövesdi János egyetemi hallgatóként csatlakozott, közben felfedező-feltárója lett a Köteles-zsombolynak.

Kraft János az FTI, majd a MÁFI geológusaként úgyszólván a kezdetektől számos tudományos munkában publikációival (kiemelten a források felkutatása és vizsgálata terén) öregbítette a csoport nimbuszát.

Lendvai László a MÉV Kutató Mélyfúró Üzem Hidrogeológiai-ájának dolgozójaként jelentős munkát végzett a víznyomjelzések kivitelezésében, köztük a fluorescein nem pro-anal, un. uranin változatának laboratóriumi gyártásában.

Majoros György dr. kezdetben alapító tagunk, majd a MÉV megszűntével pénzügyi támogatóink egyike volt. Legújabb könyvünk geológiai lektora.

†Maucha László a VITUKI mérnöke MKBT tisztségviselő publikációink rendszeres lektoraként volt segítségünkre.

Mihovics Gabriella jelenleg a METRÓ cég vezető munkatársa. Korábban csatlakozott a csoporthoz, ahol igen aktív munkát végez a hölgytagok vezetőjeként a Spirál új szakaszainak feltárása során. E felfedezésekben munkájával jelenleg is igen jelentős szerepet tölt be.

†Molnár István nyug. erdőmérnök a forrás nyilvántartást végző részleg vezetőjeként alkotott maradandót a kataszter összeállításával.

Navratil Géza Márton építészmérnök a mecseki karszt- és barlangkataszter, valamint a forráskataszter tízezres térképeinek megrajzolójaként véste be nevét a csoport történetébe.

Nemes Balázs egyetemi hallgatóként csatlakozott Kéki Antal segítőjeként a Spirál sikeres újra feltárásába. Ő meríthette meg elsőnek csizmáját az északi patakos ágba.

Peresztegi László a villányi borpincészet technikusa a környékbeli kutatásokhoz nyújtott jelentős segítséget, majd a Hévízen lakó szüleinél kaptunk szállást (1981.nov. 27-29) és ellátást a csoportunk cserszegtomaji tanulmányútja során.

†Selmeczy Miklós a MÉV V. üzemének bányamérnökeként angol tudásával segítette a csoportvezetőt a nemzetközi konferenciákon való részvételekhez.

Szederkényi Tibor dr. a MÉV Kutató- Mélyfúró Üzemének csoportvezetőjeként, majd a MÁFI helyi vezetőjeként jelentős segítségére volt a csoportunk tudományos igényű kutatásaiban.

Szarka Rudolf a MÉV Kutató-Mélyfúró Üzem geofizikus mérnökeként eredményes mérésekkel járult hozzá a korábbi víznyomjelzési anomáliák tisztázásához. Megtervezte és elkészítette a barlangi telefon párt, mely azóta is jobb eredménnyel van használatban, mint a honvédségi tábori telefonjaink.

Téglás Judit MÁV budapesti Tervező Iroda munkatársaként vállalkozott a kataszteri munkák terepi tevékenységei mellett az igen nagy számú rajzos munkára, mint azt a jelentések mellékletei tanúsítják.

Várhelyi András a MÉV geofizikus mérnökeként részt vett a Villányi-hegység barlangjainak kutatásában és a mecseki barlang felderítő geofizikai kutatások egyik kivitelezőjeként ért el jelentős eredményeket.

†Vukov Péter a kaposvári Földhivatal geodéta mérnökeként szervezte a csoportunk eszperantó részlegét. Mint arany bakancsos turista a német tudásával ausztriai cserekapcsolatok és barlang-látogatások csoportunk kiváló szervezője volt.

Publikációi és képes barlangos levelezőlapjai eszperantó nyelven jelentek meg.

Nem a csoporthoz tartozó, de jelentős besegítőkként kell köszönettel emlékezni az alább felsorolt munkatársakra.

Mind ezek előtt emlékezünk a csoport megalakulását és működését elősegítőkre. Így a MÉV vezérigazgatójára Tóka Jenőre, aki a csoporttal való összekötőként helyettesét Szomolányi Gyula (†) főmérnököt bízta meg. Rajta keresztül kaptunk kívánságaink szerint az egyes üzemek vezetőitől közvetlen segítséget eszközök és anyagok felhasználásához (pl. kutatóház létesítése!). Munkahelyemen (MÉV Kutató-Mélyfúró Üzem) közvetlen főnökeim hozzájárulásával a gépírók és rajzolók is segíthették tevékenységeinket. Nem feledhetjük, hogy terepjáró gépkocsi és labor használat is könnyítette munkánkat. Somogyvári Imre bányamérnök, az Osztrák Köztársaság tiszteletbeli konzulja, az újjá alakult Mecsek Egyesület első elnökeként segítette csoportunkat a jubileumi évkönyvünk kiadásában. Köszönettel tartozunk még jelen patrónusunknak az Origó-Ház elnökének Kis Varga Istvánnak, aki az egyesületükbe csoportunkat befogadva 10 év óta segíti tevékenységeinket. A 40 éves fennállásunkra kiadta az egyesület költségén legújabb könyvünket (illetve jelen kötetet is). Név szerint segítségünkre voltak többek között az alábbi személyek:

†Bodó László rajzoló, az emblémánk elkészítője.

Böcker Tivadar dr. a VITUKI-tól közreműködött a Zsolnay gyári források hidrológiai vizsgálatában.

Bukovinszky Anna dr. biológus szakmai és kiadvány szerkesztési munkákban volt önzetlenül segítségünkre főleg ábra készítések és nyelvi lektorálások terén.

Csékey József a Villányi borászati Rt műszaki igazgatója a pincészetben történt kutatásaink segítője.

Haiser József Kovácsszénája polgármestere a környező barlangok kutatásában segített még a szállító jármű és szállás biztosítás révén is.

Heindl József Beremend polgármestere kutatásainkat térségében segítette azzal is, hogy a második könyvünket kiadta.

Kis Péter a VERTIKOR Rt igazgatója a ME-en keresztül pályázatok révén többször pénzügyi támogatásban részesítette csoportunkat. Ezzel többek között 2 kutatótársunk budapesti kutatásvezetői tanfolyamát közvetlenül támogatta.

Lorberer Árpád dr. a VITUKI-tól a Villányi hegységi karszt c. munkánk „hidrogeológia” témakörét feldolgozó kötetét készítette el (1978.), valamint megbízásos munkánkban a Pécsi börgyár vízellátási rendszerének vizsgálatában vett részt. (ÉJ. 1981.)

Lotz Tamás informatikus a Pro Natura barlangkutatója. Kiadványaink számítógépes ábra szerkesztéseiben van önzetlenül segítségünkre.

Magusics Mihály a BCM kőbánya üzemvezetője területükön folytatott kutatásainkat segítette.

Mátéfi testvérek (Ferenc és László) Ausztriában vállalkozóként az általuk felfedezett Fogadás-zsomboly további feltárására '96-ban pénzbeli segítséget adtak csoportunknak.

†Pál János a MÉV Kut.-Mélyf. Üzem geodétája 1976-ban az Abaligeti-barlang ellenőrző felmérését végezte.

Schmieder József a BCM Szársomlyói Kőbánya üzemvezetője segítségünkre volt a katasztrozálásban.

†Schwarcz Dénes a MÉV központi bányamérője 1974-ben az Achilles-barlang bemérését végezve az országban tudomásunk szerint első esetben mért barlangban (Gi-di típ.) Giró

teodolittal. Majd 1976-ban az Abaligeti-barlang fő ágának felmérését (Gi-bi típ.) Giro teodolittal ellenőrizte.

Sikolyáné Edit Budapesti bank dolgozója, mint a csoportunkat szövegszerkesztő munkájával és pénzzel is támogató patrónusa volt.

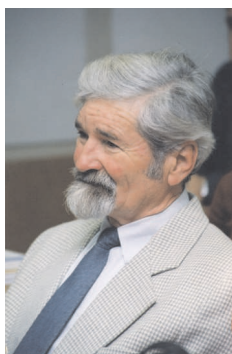
†Székely Márton a MÉV Kut.-Mélyf. Üzem geodétája 1961-ben az Abaligeti-barlang első teodolitos felmérését végezte.

Surányi Gergely dr. geofizikus. Az Ariadne Barlangkutató csoporttól készülékes búvármerüléssel elsőként úszta át a Spirál K-i (első-második) szifonját 2000-ben. (Azóta a dupla szifont felszámoltuk, folytatásaként a „Reménytelen-szifonig” bejárható „K-i lejtős mellékág”-ként ismert szakasz. Ld. 3. sz. ábra.)

A szerző elérhetősége:

7633 Pécs, Hajnóczy J. u. 5/a Tel:72-255051

Mobil: +36-30-559 99 70,

Rónaki egy konferencián

Fotó: Mánfai Gy. 2002.

Kiadja: Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesület Párbeszéd Kiadó
7629 Pécs, Komlói út 94-98.
Telefon: 72/238-888
E-mail: origo@origo-haz.hu
Felelős kiadó: Kis varga István
Szerkesztő: Palotás Károly, Várkonyi Judit
Tördelés: Reed Soft Bt. Rajnai Gábor
Nyomdai munkálatok: SZK Stúdió
Hátsó borítón: A Spirál szakadékaiban
Fotó: Glöckler Gábor

Pécs 2014

Köszönetet mondunk támogatóinknak:

Emberi Erőforrás Minisztérium
Ember Erőforrás Támogatáskezelő
Nemzeti Együttműködési Alap
Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal
Pécs Megye Jogú Város Önkormányzata

Hungarian edition © Pécs-Baranyai Origó-Ház Egyesület 2014.

Minden jog fenntart

ISBN 978-963-08-9065-6

